

FORA

2017. szeptember
október

László Boldizsár

Bánk bán

Figaro 2.0

A hugenották

LOL

Téma és variációk

Olasz nő Algírban

Hans van Manen
Vidnyánszky Attila
Dózsa Imre

A vezetés élménye

GRANDIOSO.

7-ES BMW. A VEZETŐ LUXUS.

BMW 730d Limousine–BMW 750Li xDrive Limousine
átlagfogyasztás: 4,5–8,3 l/100 km. CO₂-kibocsátás: 119–192 g/km.

Fotó: Lettner Krisztina
Helikon Kádo

Kedves Testvéreim!

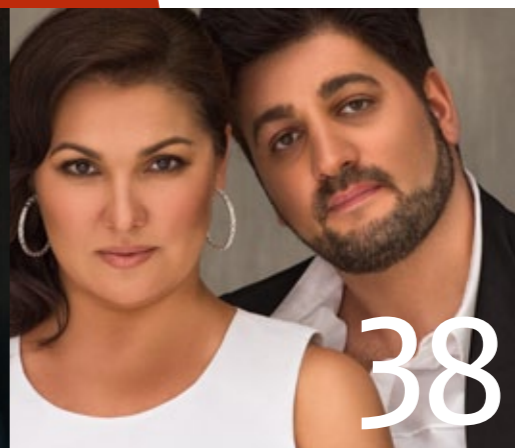
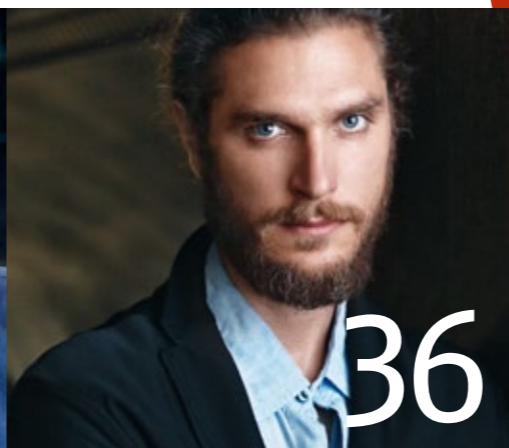
„Azt szeretném, hogy az én örömöm a ti örömötök legyen – mondja a mi Urunk Jézus Krisztus –, és örömötök teljes legyen.” Jn 15,11

Jézus Krisztusnak a gonosz a pusztában felkínálta a fogyasztás, a birtoklás és a hatalom örömét, de Ő ezekre az élvezetekre, amelyek után mi nap mint nap bután vágyakozunk, nemet mondott. Tette ezt azért, mert az igazi boldogság nem erről a tőről fakad! A mi Istenünk akkor elégedett, ha jó testvéreként szeretjük egymást, ha bátran összefogunk és bölcsen szép, szent dolgokat alkotunk, hozunk létre.

A Magyar Állami Operaház szeptemberben Erdélyben turnézott, ahol együtt, közösen valami csodaszép dolgot valósíthatunk meg! Minden produkció egyedi alkotás, amelyet az előadók és a nézők közösen teremtenek, hogy általa önmagukat is újjá formálják. Egy igazán páratlan műalkotás megtekintése, befogadása felemeli az embert a szürke hétköznapiak fölé, bölcs gondolatokkal, tiszta, értékes vágyakkal, érzésekkel tarisznyázza fel, olyan erőt ad, amely nemcsak a továbblépéshez, de a helyes út kiválasztásához is lendületet ad. Igen, Istennek hála most szülőföldünkön is megajándékozhattuk magunkat kivételesen értékes opera- és balettelőadásokkal, és a hozzánk látogató világhírű művészeket is a méltán híres erdélyi vendégszeretetben részesíthettük!

Gyermekeimmel én ott voltam, és láttam, hogy élve a lehetőséggel mennyien jöttek el, és az igazi, igényes művészet szép örömeivel ajándékozták meg magukat, családjaikat!

Szeretettel:
Böjte Csaba

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

OPERA
ZENEKAR

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

- 3 **KEDVES TESTVÉREIM!**
Böjte Csaba beköszöntője
- 6 **„FESZEGETEM A HATÁRAIMAT”**
Beszélgetés László Boldizsárral
- 10 **MÁS DIMENZIÓK**
Interjú Vidnyánszky Attilával és Kocsár Balázzsal
- 14 **VEDD FEL A SEBESSÉGET!**
Figaro 2.0
- 16 **OPERÁT CSAK JÓL ÉS MUTATÓSAN**
Maestro Solti Nemzetközi Karmesterverseny
- 18 **HANS VAN MANEN A TÁNC MONDRIANJA**
Interjú Hans van Manennel
- 22 **ETŰDÖK CSODAZONGORÁRA**
Bogányi Gergely-interjú
- 26 **OPERAI TALÁNYOK**
A hugenották
- 28 **PROGRESSZÍV TÉMA – CENZÚRÁZOTT TARTALOMMAL**
Stiffelio – Reformáció500
- 32 **A „SZEM MOZARTJA”**
Beszélgetés Dózsa Imrével
- 36 **EMBERT ÉS ZENÉT IHLETŐ VILÁGOK TALÁLKOZÁSA**
Olasz nő Algírban
- 38 **GONDNOKBÓL SZUPERSZTÁR**
Anna Netrebko és Yusif Eyvazov
- 42 **HAZAFELÉ**
Ókovács Szilveszter-interjú
- 44 **TÚRÁZÓK ÖRÖME**
Kárpát-Haza OperaTúra
- 46 **A DENEVÉR ÉS A FELKELŐ NAP**
Beszélgetés Főző Virággal

- 48 **BALERINÁK BABÁVAL**
Tánc gyermek mellett
- 52 **OKTATÁS AZ OPERÁBAN**
OperAkadémia, Zenekari Akadémia
- 54 **AZ OPERAHÁZI ÁTÉPÍTÉSEK KRÓNIKÁJA**
Archív
- 56 **WAGNER, AVAGY A MÉRTÉKTELENSÉG ÉS A REND ZSENIJE**
Zenekari koncert
- 58 **GYORSÍTOTT FELVÉTEL**
MagyarFeszt
- 60 **BARTÓK ARCAI**
Bartók TáncTriptichon
- 62 **OPERARITKASÁGOK**
MagyarFeszt
- 64 **EGY ÚJABB ÁLLOMÁS**
A vágy villamosa
- 66 **DÍJAZÁS ÉS BEZÁRÁS**
Csillagóra Gálaest
- 68 **„NEM LEHETETT NEM SZERETNI”**
In memoriam Schubert Éva

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovics Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Emmer László

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 20 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Braun Anna | Csabai Máté | Csepelyi Adrienn | Farkas Anita | Filip Viktória | Karczag Márton | Kozár Alexandra | László Ferenc | Molnár Kinga
Oláh András | Papp Tímea | Szabó Z. Levente | Szemere Katalin | Ur Máté | Verasztó Annamária | Zsírny-Rummer Zoltán

FOTÓ: Berecz Valter | Csibi Szilvia | Csillag Pál | Emmer László | Fortepan | Lettner Kriszta | Nagy Attila | Erwin Olaf | Operaház Archívuma
Operaház Emlékgyjteménye | Tomas Opitz | Pályi Zsófia | Rákossy Péter | Kristian Schuller | Vigszínház archívuma | ZDF - Jule Roehr

„Feszegetem a határaitam”

Sokan már akkor is féltették, amikor még csupán feleennyit énekelt. Ám László Boldizsár, a 2017/18-as évad egyik Kamaraénekese láthatóan, sőt hallhatóan jól bírja az extrém terhelést, és kimondottan szereti a tenort próbáló, nagy feladatokat.
László Ferenc

Fotó: Emmer László

PILLANGÓKISASSZONY - MEGYESI ZOLTÁNNAL | Fotó: Pályi Zsófia

A CIGÁNYBÁRÓ - ULBRICH ANDRÉÁVAL | Fotó: Pályi Zsófia

Edita Gruberovával közös *Roberto Devereux*-előadással zárta a szezon, majd egy hét múlva Cavardossit énekelt a szegedi Dóm téren. Sűrű napjai voltak...

Inkább sűrű évek. Próbálok visszafogni a tempót, rég nem vállalom el minden felkérést, nehogy a minőség rovására menjen a sok feladat, de igazából élvezem, hogy ennyit bírok. Ahogy az is hihetetlenül boldoggá tesz, hogy egy olyan csodával dolgozhattam együtt, mint Gruberova. A 2017/18-as operai évadom is ilyen koncentrált, pedig nem is mondtam igent az összes lehetőségre, amivel az igazgatóság megkínált. Inkább csak azokra a bemutatókra, szerepekre vállalkoztam, amelyek izgalmat és kihívást jelentenek számomra, ahol feszegethetem a határaitam. Engem ez érdekel, ezért is vállalom időről időre egy-egy más jellegű, operán kívüli megbízást, mondjuk, egy operettben vagy koncertfellépés alkalmával. És ezért örülök az olyan szólamoknak, amelyeket még soha nem énekeltem, és amiket igazán nem tud megformálni minden tenorista. Nagyon szeretem, hogy nekem jutnak az alaprepertoáron kívül eső, „speckó” tenorszerepek is, mint amilyen *A hugenották* Raoulja.

Hogyan alakult a személyes Operatörténete? Ha nem bántó az emlék, felidézném, hogy az ezredforduló táján ott voltam egy szilveszteri Strauss-gálán, az Erkelben, ahol akkori együttese, a Cotton Club Singers elég kedvezőtlen fogadtatásban részesült.

Ez egy nagyon szerencsétlen történet: elmértük a helyzetet, a nézőtéri hangulat se volt kedvező, így kifütyültek minket. Mégis jó, hogy szóba került ez az eset, mert erről eszembe jut az a pillanat, amikor operaénekesként először ott találtam magam az Erkel színpadán. Akkor és ott bevillant annak a szilveszteri estének az emléke, csak hogy belőlem a kudarc nem görcsöt vált ki, inkább megötszörözöm a teljesítményemet, hogy elfeledtessem, ha elrontottam valamit. Itt is ez történt. Átgondoltam azt, hogy igen, ez ugyanaz az Erkel Színház, ahol egyszer megbuktam, de azután megráztam magam, és azóta ott csak tapsolnak nekem. A pályamódosítással pedig nem tizenkilencre, hanem húszra húztam lapot, így igazán el kell tudnom viselni a kockázatot, de akár a hibázás lehetőségét is.

Ez a mentalitás alighanem hasznára válhat majd egy olyan legendásan

nehéz és igényes szerepben is, mint az emlegetett Raoul Meyerbeer operájából.

Ez egy hihetetlen szólam! Meg lehet nézni az Operabase oldalán, hogy alig néhány tenorista énekl a világon. Van benne egymás közelében egy magas cisz és egy magas D – tehát extrém feladat. Könnyű lenne előre befeszülnöm emiatt, de én bízom a zenei vezetésben, hogy együtt ki tudunk dolgozni olyan kadenciákat, amelyek stílusosan előkészítik ezeket a nehezebb részeket. Szerencsére elmondhatom, hogy rendezett a viszonyom a csúcshangokkal. Tavaly nyáron, Szegeden például minden nap elénekeltem gyakorlásképp a *Bohémélet* és a *Faust* magas C-s áriáját – fél hanggal feljebb, cissze! Semmilyen konkrét cél nem vezérelt, csak önmagam „szórakoztatására” találtam ki, de így is adott egyfajta biztonságot maga a tudat, hogy a magas G-m biztonságban van.

A 2017/18-as évadban *A hugenották* mellett énekel majd *A rajnai sellők* és a *Tóték* bemutatóján is. Bár csak az utóbbi premier lesz igazi ősbemutató, egyelőre mindkét opera izgalmas talány a nézők, de talán a fellépő művészek számára is.

SLY | Fotó: Csibi Szilvia

WEST SIDE STORY | Nánási Helgával - Fotó: Pályi Zsófia

Bevallom, Offenbach művébe még nem ástam bele magam, hiszen egyrészt 2018 februárja még messze van, másrészt számomra a legfőbb garancia az, hogy Anger Ferenc lesz az előadás rendezője, így tudom, hogy a darab is és mi, énekesek is át leszünk mozgatva. Azt gyanítom, hogy legalább ötven százalékban színésznek is kell majd lennem, amit én imádkok, ezért is szeretek vele dolgozni.

És Tóth Péter operája, a Tóték, ahol az Őrnagy szerepe vár önre?

Ez egy nagyon érdekes történet! Nekem ahhoz az operához már akkor közöm volt, amikor az még meg sem született. Négy-öt éve ugyanis többször éjszakáztunk párommal Geiger Lajos kollégámnál, és meglehetősen rendszerességgel előfordult a helyzet, hogy én még éjfélkor nagyban beszélgettem, a majd' kétméteres Lali pedig

elaludt az asztalnál. Erről nekem egyszer csak beugrott a Tóték – mint operatéma! Kapcsolatba léptem a jogörkössel, Radnóti Zsuzsával, és elkezdtük keresgélni az alkalmas zeneszerzőt. Az első választottunk, Hajdú Sándor sajnos meghalt, mielőtt hozzákezdhetett volna a munkához, aztán tíz hónapig hitegetett minket egy másik komponista, míg végül rátaláltunk az alkalmas személyre, Tóth Péterre. Később játszóhelyet próbáltunk felkutatni az elkészült opera számára, de valahogy mindig elakadtunk, mígnem egy ponton úgy éreztem, hogy el kell engednem ezt a történetet. És tessék, csodák csodájára, az Opera által most megtalált ez a darab, és benne az Őrnagy szerepe! Nagyon várom az áprilisi bemutatót! Fontos és izgalmas számomra ez a figura, már csak azért is, mivel a nagyapám mint

katonatiszt annak idején szintén megjárta az orosz frontot.

Ennyi feladat mellett maradt még olyasmi, amire vágya mostanában az Operában? Távlati tervek?

Én tervezős típus vagyok, de most nincsenek konkrét elhatározásaim, mert az elmúlt években annyit minden megtalált, amiről korábban még csak nem is álmodtam. Csak azt kívánom, hogy feleljek meg a követelményeknek: az igazgatóság, a közönség és a magam elvárásainak. Gruberovával énekeltem, Rigolettóval indítottam az újabb évadomat, jön A hugenották, és aminek külön örülök, feleségemet, Nánási Helgát a tavalyi sikeres debütálása után (Mariát énekelte a *West Side Story*-ban) 2018-ra újra felkérte az Opera, ezúttal Oscar szerepére *Az álarcosbál*-ban. És tavaly megszületett a második lányom – a legjobb korszakomat élem! ○

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837

KÖZÖS NÉZŐPONT

15
180

15 ÉVES AZ ÚJ ÉPÜLET
180 ÉVES A NEMZETI SZÍNHÁZ

SŐPTEI ANDREA
Érdemes Művész, 2017

SZARVAS JÓZSEF
Kiváló Művész, 2017

FEHÉR TIBOR
Jászai Mari-díj, 2017

NAGY-KÁLÓZY ESZTER
Kossuth-díj, 2017

A 2017/2018-AS ÉVAD BEMUTATÓI

Katona József

BÁNK BÁN

Rendező: Vidnyánszky Attila
Bemutató: 2017. szeptember 21.
UDVAROS DOROTTYA, MÁTRAY LÁSZLÓ M.V.

Carlo Goldoni

HÁZASSÁG PALERMÓBAN

Rendező: Kiss Csaba
Bemutató: 2017. november 18.
TOMPOS KÁTYA, BODROGI GYULA

Anton Pavlovics Csehov

CSERESZNYÉSKERT

Rendező: Silviu Purcărete
Bemutató: 2018. február 23.
UDVAROS DOROTTYA, TRILL ZSOLT

Georg Büchner

WOYZECK

Rendező: ifj. Vidnyánszky Attila
Bemutató: 2018. április 7.
FEHÉR TIBOR, BARTA ÁGNES

Arthur Miller

AZ ÜGYNÖK HALÁLA

Rendező: Csizsár Imre
Bemutató: 2017. október 1.
BÁNSÁGI ILDIKÓ, BLASKÓ PÉTER

Móricz Zsigmond

ÚRI MURI

Rendező: Vidnyánszky Attila
Bemutató: 2017. december 15.
TRILL ZSOLT, SZARVAS JÓZSEF

Brian Friel

POGÁNYTÁNC

Koreográfus - rendező: Bozsik Yvette
Bemutató: 2018. február 17.
NAGY MARI, TÓTH AUGUSZTA

Bertolt Brecht

A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK

Rendező: Zsótér Sándor
Bemutató: 2018. május 26.
UDVAROS DOROTTYA, FARKAS DÉNES

Pierre Beaumarchais

FIGARO HÁZASSÁGA

Rendező: Sardar Tagirovsky
Bemutató: 2017. november 10.
SZÜCS NELLI, SCHNELL ÁDÁM

Jean Cocteau

SZENT SZÖRNYETEGEK

Rendező: Dér András
Bemutató: 2017. december 16.
NAGY-KÁLÓZY ESZTER, RÁTÓTI ZOLTÁN

Gárdonyi Géza-Zalán Tibor

EGRI CSILLAGOK

Rendező: Vidnyánszky Attila
Bemutató: 2018. március 9.
SŐPTEI ANDREA, HORVÁTH LAJOS OTTÓ

MITEM
2018

Más dimenziók

○ KOCSÁR BALÁZS ÉS VIDNYÁNSZKY ATTILA | Fotó: Ermer László

„Nem történelmi tabló állítása volt a cél, hanem az, hogy Katona művét élő, eleven szövetként, az eredeti erkeli szándékba csomagolva mutassuk meg” – az Operába alkotóként tíz év után visszatérő Vidnyánszky Attila rendező és Kocsár Balázs főzeneigazgató-karmester közösen megálmodott *ős-Bánk bánja* a ritkán hallható baritonverzióban debütált az Erkel Színházban.

Farkas Anita

Egyikőjük sem először foglalkozott a *Bánk bán* különböző színpadokra szánt adaptációival, sőt 2008 nyarán, még a debreceni Csokonai Színházban közösen jegyezték a mű a nagyközönség számára évtizedek óta ismert Nádasdy–Oláh–Rékai-féle verziót elvető ősváltozatát.

Mennyiben volt folytatása ennek a mostani operaházi bemutató?

Vidnyánszky Attila: Természetesen voltak visszatérő elemek, de mint minden új munka esetében mind a látvány, mind a gondolatokban lévő hangsúlyok szempontjából újraalkottam a darabot. A párhuzamosság is kényszerített erre, hiszen furcsa akrobatamutatóként egyszerre három teljesen különböző módon, térben és színházi eszközzel megfogalmazott Bánk bánra készültem az utóbbi hónapokban. A szeptember 9-i Erkel-bemutatót 21-én a nemzeti színházbeli követte, október 2-án pedig a kaposvári Cserhalmi-osztállyal megrendezett tanteremszínházi Bánk bán-premierre készülünk. Prózaiként Katona művét a legjobb magyar drámának tartom. Nemcsak színháztechnikailag vagy a drámaírás szabályait tekintve, hanem a rendkívül összetett mondanivalója okán is. A legfontosabb, a legfájóbb társadalmi problémáinkat úgy tudja elélni, olyan konfliktusrendszereket tud felépíteni, amelyek zsigerből, nagyon személyes indítatásból fakadnak. Nem elméleti, ideológiai

tézistörténetről van szó, hanem emberi sorsokról, fájdalomokról, indulatokról, szenvedésekről. Az eseményeket a féltékenység, a szerelem, a gyűlölet mozgatják, akár egy Shakespeare-dramában. Mindeközben, mint minden örök érvényű mű, a jelenhez is képes szólni. Világunk leglényegibb nehézségei – a migránsválságtól az ország szétszakitottságáig, Kelet és Nyugat közé feszülő valóságunk – mind benne vannak.

Mi indokolta az ősváltozat színpadra állítását a már említett, 1940-ben született, alaposan átdolgozott produkció helyett?

Kocsár Balázs: A debreceni előadásra készülve Attilával közösen jutottunk arra a konklúzióra, hogy az a mód, amiként Erkel ezt az operát megírta, egy valós, létező, komoly drámai alapon nyugvó, és ami a legfőbb: hiteles verzió. Mint ilyen, nem megy annyira szembe Katona öt felvonásos prózai drámájával, még ha a három felvonásból álló dalművet az adott kor igényei, azaz a divatos olasz bel canto és a francia grand opéra jegyei közösen alakították is. Azzal, hogy a nyolcvan évvel későbbi igényekhez alkalmazkodva próbálták verista operává fabrikálni, és nemcsak zeneileg, de szövegileg, dramaturgiai is teljesen szétszedték, összeszabdalták, megcsonkították, egyszersmind olyanfajta

érzelmi igényeket is aggattak rá, amivel a mondanivalója, ha úgy tetszik, üzenetei hamissá váltak. Különösen problematikus, hogy ebben az új változat kontra ősváltozat vitában a legtöbb ember megakad a szövegi problémán ahelyett, hogy magát a zenét keresné. Furcsa, mert miközben egy Puccini-műben vagy egy kései Verdi-alkotásban nem kérjük számon a régi olasz kifejezéseket, vagy nem esz-kábálunk Bellini *Normájából* egy verista operát, Erkel darabját nem igazán mertük eddig úgy szeretni, ahogyan ő azt valóban megírta.

VA: Az egyes változatok létjogosultsága, az ezek körüli vita, a különböző címkék ugyanakkor sokkal kevésbé fontosak, mint az a tény, hogy ezzel a mostani Bánk bánnal mi is volt a célunk. Ez pedig nem volt más, mint az, hogy a néző előadásról előadásra megkapja azt a katartikus élményt, amely – mi legalábbis úgy hisszük – benne rejlik e darabban. Tény, hogy a mai világ vibrálásrendszerével, amikor egy kétperces tévéreklám alatt több impulzus éri a nézőt, mint akár egy háromórás opera-előadás alatt, nem lehet versenyre kelni. De nem is ez volt az elsődleges. Egyszerűen csak szerettük volna a lehető legtöbbet áttemelni Katona művének konfliktusrendszeréből a színpadra, köztük egy sor olyan elemet is, amelyek eddig egyetlen változatban sem szerepeltek, vagy éppen hogy a mostaniból hiányoztak.

KB: Itt van például a második felvonás fináléja, amely az átdolgozott variáció szerint Gertrud halálával fejeződik be. Az eredeti operában ezt a konfliktushelyzetet Endre megérkezésével tovább göngyölti Erkel. Az az ária, amit mi a harmadik felvonásból ismerünk, ahol a ravatal mellett Magyarország

királya szomorúan énekel, az eredeti változatban egy strettával kibővülve, drámai bosszúáriává teljesedik ki.

VA: Ezzel a zeneszerző eléri, hogy egyrészt egy sokkal izgalmasabb pillanatban gördülhet le a függöny, másrészt teljesen más, az eredeti katonai szándékhoz sokkal jobban közelítő jellemmel ruházza fel Endre személyét is. Az uralkodó felemelkedik azáltal, hogy képes elfojtani az első, zsigerből jövő indulatát, helyette az emberiből átlépve egy teljesen más dimenzióba mint szakrális király kegyelmet gyakorol. „Előbb, mint a nemzet, halt meg Gertrúdis” – ennek az egész dráma lényegét meghatározó tételmondatnak kell érződnie ebben a csodálatos jelenetsorban.

Újítás volt az is, hogy a szeptemberi szériában a ritkán hallható baritonváltozat került előtérbe, ennek megfelelően Molnár Levente és Szegedi Csaba alakították a címszereplőt. Ez ugyanúgy az eredeti szándékot tükrözte?

KB: Inkább úgy mondanám, ez egy technikai kérdés, rendelkezésre áll-e megfelelő énekes az adott pillanatban. A 19. században ugyanis még egyáltalán nem okozott problémát, hogy az adott szerepeket, áriákat ide-oda transzponálják, sőt, Erkel korában ez kifejezetten bevett szokás volt. Itt és most született egy produkció, amit ebben a szériában éppen baritonváltozatban játszottunk, de maga a rendezés, a zenei koncepció nem kötődött szorosan ehhez – szilárd keretként adott esetben tenorral is ugyanúgy tud működni. A lényeg a törekvés, hogy Katona művét történelmi tablóállítás helyett élő, eleven szövekként, az eredeti erkeli szándékba csomagolva mutassuk meg Magyarországnak közönségének. ○

○ PATAKI BENCE, MEGYESI ZOLTÁN, SZVÉTEK LÁSZLÓ, FARKASRÉTI MÁRIA, KOVÁCS ISTVÁN, FODOR BEATRIX, CSER KRISZTIÁN, KESZEI BORI | Fotó: Nagy Attila

Vedd fel a sebességet!

A Magyar Állami Operaház éveken keresztül tűzte ki célul a zenés színpad és a balett műfajának minél szélesebb körű népszerűsítését. Az intézmény legkiemeltebb közművelődési projektje az Erkel Színházban zajló OperaKaland (és az ehhez kapcsolódó, a közgyűjtemények bevonásával létrejövő KultúrKaland), amely során az előadások komplex pedagógiai programmal egészülnek ki, hogy a diákok a zenei élményeken túl további szellemi felfedezéseket is tehessenek.

A korábbi években a művészek Erkel Hunyadi László és Bánk bán című operáját, Kodály Hány Jánosát, Vajda János Mario és a varázslóját, Donizetti Szerelmi bájját, a Bernstein-féle West Side Story, Mozart három klasszikusát, a Szöktetés a szerájból, A színgazdát, A varázsvolvól című remekműveket dolgozták fel értő magyarázatok kísé-

Az évad egyik nyitányként új előadással bővült az Opera legkiterjedtebb köznevelési programja, az OperaKaland. A Figaro 2.0 az egész országot bejáró Gördülő Opera után az Erkelben látható. Mozart színházáról a rendezőt, Hábetler Andrást kérdeztük.

Ur Máté

retében. Ebbe a sorba illeszkedik most Puccini *Bohéméletének* újragondolt változata után a mozarti színház egyik legkomplexebb darabja, a Figaro 2.0 is.

„Az igazi műalkotás arról ismerjük meg, hogy rólunk és hozzánk szól. Mozart *Figaro házassága* olyan alkotás, amit érdemes kiszakítani a saját keretei közül, mert kortalan, a kamaszoktól az idősekig mindenkihez szól, és ha meg tesszük az eltávolodás gesztusát, éppen hogy közelebb kerülünk a műhöz” – mondja Hábetler András. Véleménye szerint az életünkön végigvonuló szerepek, a házasság, a kapuzási pánik,

○ PATAKI BENCE, FARKASRÉTI MÁRIA, KOVÁCS ISTVÁN, KESZEI BORI, PALERDI ANDRÁS | Fotó: Rákossy Péter

○ FARKASRÉTI MÁRIA, CSER KRISZTIÁN | Fotó: Nagy Attila

a házastársi magány, a szexualitás elvesztése vagy éppen felfedezése, a hatalom és a magánélet keveredése, a féltékenységek kezelése mind része a létezésünknek, amiről Mozart zseniális dramaturgiai érzékkel beszél, függetlenül attól, hogy modern-e a rendezés vagy sem. „Az opera sikere nem önmagában a jelmezeken és a díszleten múlik, hanem azon, hogy ezek a kiegészítők mennyire tudják megvilágítani a kompozíció lényegét” – hangsúlyozza a rendező.

Hábetler András a Városmajori Szabadtéri Színpadon vitte színre először a darabot, amiben Ókovács Szilveszter fantáziát látott, és a Gördülő Opera programjává tette, a vidéki előadások technikai adottságaihoz mérten pedig Köteles Géza karmester alakította át azt kamaraooperává. Az új hangszerelés nem nélkülözte a könnyűzenei elemeket sem, és bár az Erkelben a mozarti partitúrát hallhatjuk viszont, a rendező arra figyelmeztet, hogy „a fontosabb dramaturgiai pontokon egy kissé távolabbra is elrugaszkozik majd a zenei anyag a megszokottól, és meghagyjuk a produkció interaktivitását, ami az elmúlt időszakban sikeres kezdeményezésnek bizonyult. Ez az alkotás a szabadságot hirdeti, amely ellene van minden formalizmusnak, a közönség

○ FARKASRÉTI MÁRIA, KESZEI BORI, PALERDI ANDRÁS, SZVÉTEK LÁSZLÓ | Fotó: Rákossy Péter

megszólításával pedig azt szeretnénk elérni, hogy a nézők szinte az első pillanattól kezdve felvegyék a produkció diktálta sebességet. Ebben az operában szinte percenként változnak a viszonyok. Éppen ezért úgy gondolom, hogy a sikerhez nem elegendő, ha az énekes kiválóan ad elő egy nehéz áriát, mert a Figaróban sokkal több hangsúly helyeződik a személyiségre és a színészi játékra. A kapcsolatok és az egyes hangulatok átalakulását szinte a másodperc tört része alatt le kell tudni reagálni, pont úgy, ahogy a való életben. Ezt csak Mozart volt képes ilyen tökéletesen megjeleníteni a színpadon. Az utazó változathoz két új szereposztás is csatlakozik, hiszen nagyon sok előadást kell teljesítenünk, és ha már a közönséggel való kommunikációt említettük, fontos elmondani, hogy a mozarti dramaturgia épp az előbbiek miatt állítja érdekes és élményszerű kihívások elé a fellépőket. A szerep átélésére itt igen nagy szükség van, hiszen nem ködös érzelmekről van szó, hanem nagyon is komoly és konkrét élethelyzetekről. Ennek megfelelően a próbafolyamat egy önismereti tréning is volt annak érdekében, hogy a színpadon a saját lelkivilágunkból merítve tudjuk megformálni a karaktereket.” ○

○ MESTER VIKTÓRIA | Fotó: Rákossy Péter

Zenedrámát vezényelni a karmesteri munka csúcsa, vallotta Solti György, így magától értetődő, hogy a róla elnevezett nemzetközi karmesterverseny egyik helyszíne a Magyar Állami Operaház Erkel Színháza legyen. Ha végigtekintünk a zsűri névsorán, érdekes, de talán nem meglepő összefüggésre bukkanhatunk: szinte mind megfordultak már az Opera pulpitusán, vagy erős szálakkal kötődnek az intézményhez.

Csabai Máté

Operát csak jól és mutatósan

Még mielőtt fény derülne a részletekre, érdemes feleleveníteni a legendás maestro operaházi kötődéseit is. A huszonöt éves Soltinak, miután Arturo Toscanini felfedezte és lakonikusan értékelte őt („Bene!” – mondta az olasz dirigens), hét év korrepetitori munka után végre alkalma nyílt vezényelni. A Figaro házasságát dirigálta, amelyet annyira szeretett. Az már a sors gonosz fintora, hogy a debütáló este – 1938. március 11. – csak egy nappal előzte meg az Anschlusst. A baljós hírek

már az előadás közben megérkeztek, Lendvai Andor, aki a szünetben szerzett róluk tudomást, teljesen belevarodott Almaviva gróf szolamába. A karmester, aki zsidó származású volt, néhány nap múlva külföldre menekült, először Londonba, majd Svájcba utazott, és meghódította a világot Georg Soltiaként.

Pályája tündökléséből kimaradtunk ugyan (kerek negyven év múlva zenélt újra itthon), de bánkódní nem érde-

mes. Utolsó éveiben úgy jött vissza hozzánk – és az Operaházba –, mint sajátjai közé. 1985-ben Mihály András, az intézmény igazgatója a legjobb zenészeit és énekeseit válogatta össze, hogy Solti koncertet adjon velük az Ybl-palotában, ő pedig lelkiismerettel figyelt a magyar művészekre: Kovács Kolosra, Daróczi Tamásra. „Nagyon jól énekelsz, ez egyszerűen zseniális!” – mondta Marton Évának egy zenei tárgyú veszekedés kellős közepén, és ezzel ki is békültek.

© A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ HANGVERSENYÉNEK PRÓBÁJÁN 1985. NOVEMBER
Forrás: Operaház Archivuma

© A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ HANGVERSENYE, 1985. NOVEMBER 3. MOLNÁR ANDRÁS, SOLTI GYÖRGY
Forrás: Operaház Archivuma

Solti György operakarmesterként legendás volt. Ez egyben arra is figyelmeztette a közönséget, hogy akár milyen fantasztikus énekes áll a színpadon, és bármennyire is csodálatosak a díszletek, perdöntő, ami a zenekari árokban zajlik. Az idei nemzetközi karmesterverseny célja megtalálni a legtehetségesebbeket. A kérdés az: milyen tulajdonságok válhatnak előnyére az egész zenekart irányító muzikusnak? Solti például nagy, eszelős mozdulatokkal vezényelt, a világhírű Reiner Frigyes azonban híresen komótos volt, míg Otto Klemperer kifejezetten mogorva. Érdemes eljátszani a gondolattal, hogy az utóbbiak vajon ma is belopnák magukat a nézők szívébe.

Visszakanyarodva a versenyhez, az előválogató bírái között a jelenlegi

főzeneigazgató, Kocsár Balázs és az Opera örökös tagja, Medveczky Ádám is helyet foglal, az első és második forduló munkájába pedig Ókovács Szilveszter főigazgató is bekapcsolódik. Ezen a ponton csatlakozik Kobayashi Ken-ichiro is, aki a Magyar Televízió első, 1974-es karmesterversenyének győztese és különdíjasa is volt. Soltihoz hasonlóan ő is nagy gesztusokat használ, amelyeket jól megfigyelhetek azok, akik ott voltak az Operaházban az általa vezényelt Tosca előadásain, a szimfonikus hangversenyeken vagy 2006-ban, amikor fellépett az intézmény megsegítéséért. Berkes Kálmán Liszt-díjas muzikus is részt vesz majd a véleményezésben, aki 1972–1993 között első klarinétosként dolgozott a Házban. Bogányi Tibor 2014-ben debütált az Andrassy úti Ybl-palotában, a Mefistofele és a Tosca előadásainak zenei irányítójaként. Fontos bemutatói közé tartozik a tavaly októberi két egyfelvonásos, Varga Judit Szerelm és Einojuhani Rautavaara A bánya című zenedráma. Alpaslan Ertünger szintén a Magyar Televízió Karmesterversenyén tűnt fel 1998-ban, négy évvel később pedig a Dimitri Mitropoulosról elnevezett megmérettetés első díját

is elnyerte. „A dirigensi képesség egy adottság, bizonyos mértékig az emberrel született tehetség” – vallja ő, aki három évig Claudio Abbado asszisztense is volt.

Eötvös Pétert, a döntő egyik zsűrorját nem kell bemutatni: a kortárs operaszerzők legjobbjai, akinek a műveit Glyndebourne-ban, Münchenben, Frankfurtban, New Yorkban egyaránt ünneplik. Olyan világokról ír, amelyek az idő és a tér viszonylatában talán távolinak tűnnek, mégis érvényesek lehetnek a ma embere számára is. Ilyen a Gabriel García Márquez-regényből készült *A szerelemről és más démonokról* című opera, amelynek magyarországi bemutatóját a szerző vezényelte január végén a Magyar Állami Operaházban. Zeneje démoni, szuggesztív erejű, színes és a szó legnemesebb értelmében kortárs.

Kesselyák Gergely szintén a verseny mindent eldöntő fellépéseit fogja értékelni, továbbá az első és második forduló munkájából is kiveszi a részét. Lukács Ervin osztályában annak idején még le sem diplomázott, de már bemutatkozott az Operaházban mint vendégkarmester. (Igaz, ekkor már bezsebelt egy harmadik díjat a párizsi Toscanini-versenyen.) Természetesen ő is kipróbálta tehetségét és erejét tévékamerák előtt, és „bronzérmes” lett, majd rövidesen fejest ugrott az opera világába: a miskolci *Bartók Plusz Operafesztivál* alapítói közé tartozik, 1999-től pedig rendez is. 2004-ben az Andrassy úti Ybl-palotában vitte színre a *Don Giovanni* – az értelmiségi operák *numero unóját* –, és haladó, de Mozarthoz szervesen kapcsolódó értelmezésével elkápráztatta a közönséget: sosem árt ugyanis, ha a rendező oda-vissza ismeri a zenét is. ○

© A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ HANGVERSENYE, 1985. NOVEMBER 3.
Forrás: Operaház Archivuma

Hans van Manen, a tánc Mondrianja

© Fotó: Erwin Olaf

A világhírű holland koreográfus darabjait imádják a táncosok. Örömmel színik, ha szerepelhetnek e különleges művekben.

Az alkotó több mint ötven társulattal történő együttműködés után októberben Budapestre is elhozza *Trois Gnossiennes*, *5 tangó*, *Black Cake* című táncműveit. Három igazi csemege, teljesen különböző világgal: egy tüzes, egy melankolikus és egy humoros, de mindegyiken ott csillog a maneni védjegy.

Kozár Alexandra, Oláh András

Hans van Manen a táncvilág rajongóinak nem kell bemutatni, mert az ő darabjai azonnal felismerhető, egyedi névjegyet hordoznak magukon. Ezekben a művekben a hatvanas évektől kezdve mind a mai napig összekapcsolódik az „akadémiai klasszikus” és a modern balett. Modern alatt ez esetben nem a kortárs stílust kell érteni, nem a talajjal aktív kapcsolatot kereső, nem is az izolációra építő, csípőt-felsőtestet tekergető, jazzbalettelemeket használó, vaduló ficánkolást. Inkább az alapvetően függőleges tengelyű, felfele építkező, mégsem csipkés, „hattyús”, hanem letisztult, egyszerű, a test szépségét és a térkompozíció kreatív felhasználási lehetőségeit hirdető mozgásvilágot, ahol a hajlékonyság, a finomság, az invenció és a légiesség alapfogalmak, és amikor a néző heurékaélményét maga a szépségre és egyszerűsége való rácsodálkozás adja.

Hans van Manen tizennyolc évesen kötelezte el magát a táncra, mintegy fél évszázada a koreográfusi munkával, táncműveit olyan művészek keltették életre, mint Anthony Dowell, Marcia Haydée, Natalia Makarova és Rudolf Nurejev. A Budapestre érkező három darab a legismertebbek között szerepel, és komplex képet ad a nyolcvanöt éves, ma is aktív mester művészetéből. „A Magyar Nemzeti Balett vezetői választották ki ezeket a műveket, és én nagyon örülök, hogy így döntöttek” – mondta el az *Opera magazinnak* az Erasmus-díjjal kitüntetett alkotó, akit sok zeneszerző megihletett már. A *Trois Gnossiennes*-t Erik Satie zenéje, az *5 tangó*t Piazzolla egyszerre tüzes és melankolikus muzsikája inspirálta, a *Black Cake* című, humorral átszőtt koreográfia pedig Massenet, Mascagni, Stravinsky, Janáček és Csajkovszkij zenei textúrájára épül.

A ma is igen aktív mester bő évtizedet töltött a Holland Táncszínháznál táncosként, koreográfusként, majd művészeti vezetőként 1960 és 1971 között. Itt ismerte meg Aradi Máriát is, aki jelenleg a Magyar Nemzeti Balett balettmestere, ám egykoron ennek a társulatnak volt az egyik csillaga, sőt még azzal is dicsekedhet, hogy a most bemutatandó három mű közül az első, a *Trois Gnossiennes pas de deux*-jének női szerepét ő ihlette. Manen erről így vall: „Mária gyönyörűen táncolt, nagyon jó volt a technikája, több koreográfiát is készítettem neki”. A holland művészt az európai neoklasszikus balett alapító atyjának is nevezik, koreográfiái drámaiak, erotikus töltettel bírnak, ugyanakkor egyszerűek, letisztultak. Annak dacára, hogy mintegy százötven darabot alkotott ötven különböző társulattal, Manen sosem készített egész estés koreográfiát. „Történetmesélésben nagyon rossz

vagyok – mondja, – én a rövid, tömör darabokat szeretem, ezért igyekszem olyannyira precíz lenni, amennyire csak lehet. Egyszerűen nem tudok hosszú darabban gondolkodni.” Manent a holland festő után a tánc Mondrianjának is nevezik, munkáinak kifinomult egyszerűsége, átlátható szerkezete és optimális térkihasználása miatt. Tíz éve, hetvenötödik születésnapja alkalmából egy teljes fesztivált szenteltek munkásságának, amelyen a Holland Nemzeti Balett és a Holland Táncszínház tagjain kívül többek között a Kirov Balett tagjai is felléptek.

A Müpa Fesztivál Színházában játszott *LOL* című előadásban tehát három koreográfiát láthatunk majd, köztük az *5 tangó* nemcsak a világ táncszínpadain örvend kivételes népszerűségnek. Előfordult már, hogy a Táncművészeti Egyetem végzős növendékei is ezt választották az utolsó évben vizsgafelépésüknek. „Nem imitálni próbáltam a tangót, hanem saját felfogásomban megközelíteni azt, reflektálni rá” – hangsúlyozza.

Manen táncról alkotott felfogása minden darabjában tükröződik: „Utálom, amikor egy balett csak dekoratív. Számomra az a fontos, hogy a színpadon a partnerek között működjön a kémia. Egy *pas de deux*-t a táncosok közötti kapcsolat tesz élővé, ez ad neki értelmet, ez a lényege – mondja a mester, aki a humort se nélkülözi bizonyos koreográfiáiból. – A *Black Cake*-et a Holland Táncszínház harmincéves évfordulójára hoztuk létre. Kylián azt mondta, készítsek egy tortát, ami alatt azt értette, legyen ez egy szép, vidám, élő előadás, alkalmas az ünnepségen való bemutatásra, de ezen belül azt csinálhatok, amit akarok. Így alakult ki a báltermi táncjelenet, amivel sok embert tudtam bevonni a koreográfiába.

Aztán készítettem három *pas de deux*-t: az első még komolyabb, aztán egyre felszabadultabb lesz a léggör, a végén pedig humorba torkollik az egész. Ezt a darabot Európában több helyen is színpadra állítottam, mert ha egy társulatnak oka van az ünneplésre, mindig ezt a koreográfiát kéri – avat be a részletekbe az alkotó, aki a balett és a szellemesség kapcsolatáról ezt nyilatkozta magazinunknak: – Nehéz dolog a humor a balett műfajában, mert a legtöbbször arról szól, hogy kigúnyolják a klasszikus stílust. Én ettől rendkívül iszonyodom, mert túlságosan olcsó. Mivel nem foglalkozom történetmeséléssel vagy pantomimmel, a darabjaim a maguk módján viccesek, meg kell találni bennük a humor egyéb lehetőségeit.”

Manen számára az említettek mellett a személyiség is kulcsfontosságú. „Azokat a táncosokat szeretem, akik mernek kockázatot vállalni. Nagyon fontos, hogy egy művésznél legyen egyénisége, olyan, ami engem is inspirál, és persze nélkülözhetetlen a kellő technikai tudás. Sokszor előfordul, hogy próba közben a táncos egyből leköveti a kért mozgást, aztán elront valamit, de a végeredmény mégis fantasztikus lesz. Ilyenkor mindig azt mondom, tartsuk meg a hibát. Lényeges, hogy együtt tudjunk alkotni és gondolkodni.” ○

HUNGARIAN NATIONAL BALLET
MAGYAR NEMZETI

BALETT

Ballett-est két részben

Hans van Manen / Erik Satie ▶ **Trois Gnessiennes**

Hans van Manen / Astor Piazzolla ▶ **5 tangó**

Hans van Manen / Pjotr Iljics Csajkovszkij, Leoš Janáček, Igor Stravinsky, Pietro Mascagni, Jules Massenet ▶ **Black Cake**

Bemutató ▶ 2017. október 20., Müpa–Fesztivál Színház | További előadások ▶ 2017. október 21., 22.

2017 CAFe BUDAPEST
KÖZTÁRS
MŰVESZETI
FESZTIVÁL

müpa
Budapest

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

Etűdök csodazongorára

○ VÁRADI ZITA ÉS BOGÁNYI GERGELY A TŰZOLTÓ UTCAI GYERMEKKLINIKA BETEGEIVEL | Fotó: Emmer László

Nem a megálmodói, Bogányi Gergely zongoraművész és csapata keresztelték „csodazongorának” az Erkel Színházban október 22-én debütáló alkotásukat. Őket is meglepte, hogy világszerte így emlegetik a hangszeret, amely az Őrzők Alapítvánnyal közösen rendezett koncerten azokért a gyerekekért szól majd, akik súlyos betegséggel küzdenek.

Verasztó Annamária

Mint ahogy a gyógyulás folyamatához, úgy egy új instrumentum létrejöttéhez is több kell, mint hozzáértés és szerencse. Bogányi Gergely zongoraművész és konstruktőrcsapata évekkel ezelőtt fogott egy új elképzelésen és technológián alapuló, egyedi formájú, különleges hangzású hangversenyzongora építésébe. A rezonáns fa helyett karbonkompozitból készült, belülre a legmodernebb agráf rendszer került a rezonátorlemez tehermentesítésére, a lábak pedig hangvetőként terelik a közönséghez a hangot. Hosszan lehetne sorolni az áramvonalas, futurisztikus kinézetű zenei eszköz technikai paramétereit, ám Bogányi Gergely egy másik dimenziót tart jelentősebbnek: „A formatervet és a koncepciót úgy alakítottuk ki, mind az eredeti, kisebb, mind az Erkel Színházba kerülő, hosszú modell esetében, hogy a végeredmény mély lelkiséget és különleges szellemiséget tükrözzön – mondja. – A hangszer kinézetének is a zene spiritualitását kell kifejeznie, hiszen a zene nem megfogható, hanem a lélekhez szól, egyfajta lebegés jellemzi. Már több mint nyolc éve alakította ki ehhez ezt a varázslatos formát Üveges Péter barátom, a formatervező. Vannak persze olyan technikai megoldásaink, amelyek nem tartoznak a csoda kategóriájába, inkább nagyszerű mérnöki háttérmunka és kis szerencse eredményei – teszi hozzá. – De ahhoz már valamiféle varázslat kellett, hogy ezeket a megoldásokat ilyen gyorsan megtaláljuk. Tíz év rövidnek számít a

patinás zongoragyárak évszázadaihoz képest, de az elmúlt évtized a világtörténelem legintenzívebb időszakává vált, és a fejlődés minket sem került el. Harminc éve például elképzelhetetlen lett volna egy öntvényzilárdaságot szimuláló szoftver megléte, ma pedig ezeknek a modelleknek köszönhetően nincs szükség évekre, hogy egy szilárdaságtani vizsgálatot elvégezzünk a gyakorlatban.”

Az is csodával határos szerencse, hogy Magyarországon olyan partnercéget találtak, akik a legmagasabb minőségben, művészi színvonalon állították

○ VÁRADI ZITA A TŰZOLTÓ UTCAI GYERMEKKLINIKA BETEGEIVEL | Fotó: Emmer László

BOGÁNYI GERGELY A TŰZOLTÓ UTCAI GYERMEKKLINIKA BETEGEIVEL | Fotó: Emmer László

elő a vasöntvényt. Ez igaz a kompozit alkatrészeket gyártó cégre is. „De mi nem elégedtünk meg egy világszínvonalú öntvénnel: zseniális designerünk annak bordázatát újfajta módon rajzolta meg, segítve a hangzást és érvényesítve a művészet szempontjait – hangsúlyozta a Kossuth- és Liszt-díjas muzsikusként. – Miközben tehát a szellemiséget tartjuk szem előtt, szünet nélkül kutatunk, hogyan lehetne még jobbat alkotni, akár egészen apró javítások révén. Például inoxidból készítjük a pedálösszekötőt, ami a zongora strapabírását és értékét is növeli, vagy elegáns megoldással elrejtjük a nagytető kitémasztójának szemet bántó zsanérját.”

A csodazongorából egyelőre még nem készült és kelt el annyi, hogy az

alkotók bővében legyenek tulajdonosi visszajelzéseknek. Így azoknak a reakcióit veszik alapul, akik már kipróbálták a hangszert. „Gerald Clayton jazz-zongorista azt mondta, olyan közelről szólnak a hangok, mintha burok venné körül a művészt” – meséli lelkesen Bogányi Gergely. Baranyay László professzor szerint azért fantasztikus, mert nem fog kelleni annyit gyakorolni rajta, ugyanis ez a zongora nem kopog, így könnyebb rajta játszani. De a legbeszédebb talán annak a hölgynek a reakciója, aki Bogányi egyik amerikai hangversenye után ült oda a hangszerhez. Miután leütötte az első néhány hangot, elképedve kapta el a kezét és felkiáltott: „Úristen!”

A nyilvánosság az új zongorát 2015-ben a BMC-ben ismerhette meg. Ezután a kormány úgy határozott, hogy tíz darabot vásárol a Magyar Államnak, amelyeket közintézményekben helyez el. Ezek egyike az Erkel Színház. Október 22-én maga az ötletgazda avatja ott fel az instrumentumot, de a bőséggel küzd, hogy mely darabokon illusztrálhatná legjobban a hangzását: „Sokfajta zeneművet érdemes a hosszú modellen játszani, hiszen Liszt és Mozart művei is jól szólnak rajta. Beethoven *Hammerklavier* című szonátája pedig azért lehet aktuális, mert ezt a gigantikus művét egy akkor újnak számító, nagy teljesítményű hangszer inspirálta. Ez most, százötven évvel később újra találó.”

A zongoraművész úgy látja, egyre kevesebben vannak, akik előtt ismeretlen volna az új zongora: „Nagy öröm, hogy kiállhatunk a világ elé egy új hangszerrel. Ez önmagában jelentős esemény Magyarország szempontjából. Az a tapasztalatom, hogy az »új magyar csodazongora« kifejezés már a nemzetközi köztudatba is beépült.”

KÉPMÁS

ÉRTÉKES TARTALOM
STÍLUSOS KIVITELBEN

KÉRJE AZ ÚJSÁGÁRUSTÓL!

KEPMAS.HU

Operai talányok

HORESNYI BALÁZS ÉS SZIKORA JÁNOS | Fotó: Emmer László

Évtizedek óta nem volt műsoron Giacomo Meyerbeer zenedrámája, *A hugenották*. Október végétől azonban a kritikai kiadás alapján, Szikora János rendezésében lesz látható az Erkel Színházban a reformáció ötszázadik évfordulójának tiszteletére. A történetet az alkotók meghagyják a maga korában, s a nézőre bízzák üzenetének lefordítását.

Zsiray-Rummer Zoltán

Az 1930-as évek óta nem volt repertoáron a német származású zeneszerző műve, ami egy francia grand opéra, és egy szerelmi történeten keresztül beszél el a protestánsok 1572-es Szent Bertalan-éji lemészárlását. Szikora János rendező kérdésünkre elmondta: örül annak, hogy az utóbbi években csupa olyan opera színpadra állítására kapott felkérést, amelyeket egyáltalán nem, vagy nagyon régen láthatott a hazai közönség. „Azért szeretem az ilyen feladatokat, mert nem kell megküzdenem az előadások konvencióival, hiszen az ismert, gyakran játszott darabok múltjához hozzátartozik az egykori sikeres produkciók, előadók emléke. Ebben az esetben viszont a mű önmagában, a maga monumentalitásában áll” – mutatott rá.

Az eredetileg meglehetősen hosszú és öt felvonásra osztott Meyerbeer-mű valóban hatalmas zenedráma. Szikora János hangsúlyozta, hogy talán világviszonylatban sem volt még rá példa, hogy az elejétől a végéig eljátszották volna: mindig húzásokkal adták elő. Felmerül tehát az alkotói kérdés: mely változatot játsszuk? „A kritikai kiadás számos opciót tartalmaz a komponista tollából, választható elemként. Tehát amikor a budapesti előadás partitúrájának végleges kialakításán dolgoztunk Kocsár Balázs főzeneigazgatóval, zenepszichológiai munkát is kellett végeznünk” – tette hozzá. Mint elárulta, háromfelvonásos verzióban hangzik el

a mű, de minden zenei szépséget és drámai tartalmat meghagynak, továbbá szakítanak néhány ismétléssel és olyan motívummal, ami nem tesz hozzá a mondanivalóhoz.

Örök dilemma, hogy a színrevitelnél modernizálják-e az adott opera kereteit, tehát más korba helyezték-e, vagy meghagyják azt a szerző szándéka szerintiben. Szikora János azt vallja: egy rendező a koncepció érdekében gyakran teljesen elvonatkoztatva állítja színpadra az adott művet, nem merül fel sarokpontként, hogy a történet mikor játszódik. A hugenották című operánál azonban két csapda is van: „Adva van egy realista, történelmi keretben elhelyezett történet, és nem is kell az egyháztörténetben túl járatosnak lenni ahhoz, hogy felismerjük benne a katolikus-református ellentétet. Másfelől pedig ott van ennek a jelentése: ha a Szent Bertalan-éji meszárlást metaforaként kezeljük, akkor ez az esemény csírájában előrevetítette a holokausztot és más borzalmakat, amelyek ideológiai harcok során történtek” – mondta. Szavai szerint a legcsábítóbb párhuzam a 20. századi volt, és hosszan vívódott, hogy melyik utat kövesse. Mint rendező – fűzte hozzá –, hatással akar lenni a befogadókra, és minden eszközt bevet annak érdekében, hogy a legmarkánsabb élmény jöjjön létre. Ezért úgy döntött alkotótársaival, Horesnyi Balázs díszlettervezővel és Kovács Yvette Alida jelmeztervezővel,

hogy stiláris utalásokkal, de meghagyják a történeti realitást, a 16. századi környezetet, egyúttal a nézőkre bízzák, ki milyen, a mának szóló üzenetet von le ebből.

Horesnyi Balázs elárulta, hogy Szikora Jánossal általában intenzív közös munkát végeznek a díszlettervezésnél, hiszen a rendezőnek jó képzőművészeti érzéke van. A hugenottákban metszően, fekete-fehéren kettéválasztva mutatják majd be a protestáns–katolikus ellentétet, ami a ruháknál is visszaköszön majd. A díszletkép dús festészetű, reneszánsz elemekből kiinduló, monumentális alkotás lesz, időnként apokaliptikus hátteret hozva létre. A protestantizmusnak a Szentírás minden emberi tényezőtől független magyarázatához való visszatérését pedig nagy betűkből összeálló szavak jelképezik. A szoborszerű elemek például a remény, az irgalom fogalmakat alkotják, de ezek a történet előrehaladtával összekuszálódnak, időnként eltűnnek, aztán visszatérnek, és a végére eltörnek – magyarázza a szimbolikát a díszlettervező. Arra is felhívta a figyelmet, hogy mivel nem Franciaországban állítják színpadra a művet, ahol szinte mindenki ismeri a máig létező helyszíneket, többrétegű, az Erkel Színház technikai adottságait is figyelembe vevő, független világot hoznak létre. ○

Progresszív téma – cenzúrázott tartalommal

Minden évre jut legalább egy jubileum. Idén Arany János és Kodály Zoltán mellett a reformáció ötszáz évére emlékezünk – hiszen 1517. október 31-én szögezte ki Luther Márton kilencvenöt tételét a wittenbergi vártemplom kapujára. Az Opera három Reformáció500-produkciójából az egyik igazán érdekes, a cenzúrárt is megjárt *Stiffelio* című Verdi-opera egyszeri koncertváltozata lesz.

Szemere Katalin

Ha belenézünk a reformacio500.hu honlapba, a 16. században indult hitújítás kapcsán nemcsak ökumenikus eseményeket találunk, hanem olyanokat is, amikre hirtelen nem is gondolnánk, mint például a kézműves sörkészítés, a Lutherről mintázott játékgúria piacra dobása vagy a hosszútávfutás. Kezdjük ez utóbbival. Jeszenszky Péter például fejébe vette, hogy a nyáron elfut Wittenbergbe. Ez pontosan 810 kilométeres táv. Először azt tervezte, Wittenbergből hazafelé fut, de Fabinyi Tamás püspök a

fordított irányt javasolta, ráadásul úgy, hogy a wittenbergi magyar napok idejére érkezzen meg augusztus végén.

Nem kell futni, csak elutazni arra a megyeszékhelyre, ahol a több mint kétméteres, 600 kilogramm súlyú *Evangélikus Képeskönyv* látható. A jubileumra készült, összecsukható és pánttal lezárható óriáskötet kerekében guruló tizenkét oldalát olvasgatva elmélyedhetünk az egyház történetében, jelenében és Magyarországra gyakorolt hatásában.

A reformáció értékeinek felfedezése napjainkban szintén témája az emlékévknek. Kisfilm, klip és útifilm kategóriákban lehet személyes érzésekről, élményekről, hangulatokról és az emlékhelyeken szerzett tapasztalatokról forgatni, majd pályázni.

Luther Mártonról, a reformáció atyjáról többféle műfajban is megemlékeznek. Richly Zsolt rajzfilmsorozatot készített róla, a miskolci Bartók Plusz

Operafesztiválon pedig Ittész Tamás és Lanczok Gábor *A Lutherek* címmel ragtime operájának egy figurája. (Az operában a mennysorszámban találkozik a darab főszereplőjével, a meggyilkolt amerikai baptista

tisztelettel és polgárjogi harcossal, Martin Luther Kinggel.) Nem gondoltuk volna, hogy egyszer Luthert mintázó Playmobil-figurát dobunk piacra, azt meg pláne nem, hogy egymilliónál is több példányban kel el.

Végrendeletének eredeti példányát 1815 óta Magyarországon őrzik, Jankovich Miklós műgyűjtő-mecénástól kapta ajándékba az egyház. Ezt a több mint negyven éve elzárt dokumentumot a magyar közönség a *Múzeumok Éjszakáján* nézhetette meg tüzetesen. Digitális verziója már hétköznapokon is elérhető a frissen felújított Deák téri evangélikus Insula Lutherana Kulturális és Lelkiség Központban, amelynek része az Evangélikus Országos Múzeum. Az ónémet szöveget lefedő üveglapon olyan korongokat lehet cserélgetni, amelyekkel nemcsak a magyar fordítást olvashatjuk, hanem a végrendeletben szereplő emberekről, Luther családjáról és a dokumentum Magyarországra kerüléséről is kapunk információkat – jó pár idegen nyelven is.

A Magyar Állami Operaház *A hugenották* című Meyerbeer-mű bemutatóját, valamint a katolikus Verdi két zene-művét tűzte műsorra a jubileum alkalmából. A Nemzeti Gyásznapon, november 4-én a *Requiem*mel a keresztény belviszályok áldozatainak emléke előtt tiszteleg, a *Stiffelio* című opera koncertszerű előadása pedig egy lelkész házasságának dilemmáját járja körül. Ez utóbbit legutóbb 2013-ban lehetett ugyanígy látni, és a tervek szerint 2019-ben szcenírozott verziója kerül a repertoárba. Verdi háromfelvonásos alkotása nem a legismertebb és közkedveltebb operák közé tartozik. Viszont előtörténete meglehetősen érdekes.

Verdi figyelmét Francesco Maria Piave hívta fel az újszerű témára. Párizsban nem sokkal korábban, 1848-ban mutatták be ugyanis a *Le Pasteur ou L'Évangile et le foyer* című darabot egy lelkész feleségének házasságtöréséről. Mondanunk sem kell, nagy port kavart a színdarab: ilyen téma akkoriban Franciaországban, pláne a mélyen vallásos Olaszországban sem volt szalonképes. Még akkor sem, ha protestáns közegben játszódik a cselekmény. De a katolikus (inkább szabad gondolkodású) Verdinek megtetszett a téma, és Piavével hozzáláttak egy nagy ívű munkához. A szövegkönyvírónak jelentősen kurtítania kellett a történetet; kihagyta a feleség elcsábításának körülményeit, és a házasságtörés tényével kezdi az operát: kiderül a botrányos esemény, a lelkész, Stiffelio felajánlja, hogy elváll. A feleség, Lina azonban visszatér férjéhez, aki megbocsát neki az evangélium sorai alapján. Lina apja viszont elégteltelt vesz, megöli a csábítót.

Az 1850. október 16-i, trieszti premier előtt közbelépett a cenzúra, a

Reformáció500

vallási tartalmat le kellett hántaniuk a szerzőknek. A bemutató langyos közönségikert hozott. Ezt leginkább a gyenge szövegkönyvnek tulajdonítják, noha Piave megannyi sikeres Verdi-opera librettóját készítette korábban. Mondjuk, a kritikusok szerint hiányzik a műből a fülbemászó dallam is. A *New York Times* azonban azt írta a darabról: „az opera frusztráció, megbocsátás, vágy, féltékenység keveréke jellegzetes Verdi-kombinációban”. Az ősbemutató után többször bemutatták az operát még Verdi életében, de az eredeti formában sohasem játszhatták.

A komponista évekkel később átírta alkotását és az *Aroldo* címet adta neki. A helyszín is megváltozott, Ausztria helyett a 13. századi Anglia lett. Ez a

darab szintén színpadra került 1857-ben. Idővel mindkét zenedráma kikopott a színházak repertoárjából – sőt a Stiffelio partitúráját elveszettek hitték. 1960-ban került elő egyetlen példánya a nápolyi Konzervatóriumból, és az első sikeres premierjét Pármában, 1968-ban ünnepelték. Azóta sem került be a legnépszerűbb Verdi-operák közé, de játsszák, például a New York-i Metropolitan Operaházban is. Emlékezetesnek mondják Plácido Domingóval, valamint José Carrerasszal a főszerepben; mindkettővel lemezfelvétel is készült. A Carrerasszal rögzítettben a feleséget ráadásul a magyar operacsillag, Sass Sylvia énekelte. ○

○ ANJA KAMPE ÉS KOMLÓSI ILDIKÓ - REQUIEM, 2013 - ERKEL SZÍNHÁZ | Fotó: Nagy Attila

○ HÉJA DOMONKOS, KISS B. ATILLA, RÁLIK SZILVIA, KÁLMÁNDY MIHÁLY, BONCSÉR GERGELY - STIFFELIO, 2013 | Fotó: Csibi Szilvia

ORIGO

WWW.ORIGO.HU

A „szem Mozartja”

Ősszel egy új Balanchine-darabbal, a *Téma és variációkkal* bővül a Magyar Nemzeti Balett repertoárja. A neoklasszikus balettet megteremtő koreográfus muzikalitásáról és különös tehetségéről a Kossuth- és Liszt-díjas Dózsa Imrével, az Opera örökös tagjával és mesterművészeivel beszélgettünk.

Braun Anna

Novemberben lesz a bemutató a Müpa Fesztivál Színházában, és Ön az egyik próbavezető balettmester. Mi az alapja ennek a darabnak?

Az Opera balettegyüttesének repertoárján szerepel néhány Balanchine-koreográfia, például a *C-dúr* vagy a *Szerenád*. A bővülő palettára most a *Téma és variációk* kerül fel, ami klasszikus technikára épül: neoklasszikus vagy szimfonikus balettnak lehet nevezni. Minden nagy színház táncegyüttese fel tud mutatni egy-egy művet ettől a világhírű művésztől, ilyen értelemben ez egy „kötelező” vállalás.

Miért alakult ez így?

Mert Balanchine – aki Szentpéterváron végzett és grúz származású volt, még Giorgi Balanchivadze néven látta meg a napvilágot – a múlt század egyik legnagyobb zsenije volt. A cári balettkolomban tanult, majd elvégezte a konzervatóriumot is, zongorista lett. Ez a tudás, ez a muzikalitás jele-

© Fotó: Emmel László

nik meg a kompozícióiban. Szerintem ő a „szem Mozartja”: egyedülálló tökéletességgel táncolja meg a zenét, a muzsika dinamikáját, hangulatát.

Hogyan lehet átadni egy ilyen nagy formátumú mester halála után ezt a fajta egyedi tudást?

Mivel a lépéseken, a lépéskombinációkon múlik minden, az ő közvetlen jelenléte nélkül is pontosan megőrizhető a lényeg. Hozzá kell tennem, hogy az összes darabját olyan balerínák tanítják be, akik még közvetlenül dolgoztak vele. Balanchine Oroszország után New Yorkba érkezett és létrehozott egy iskolát (School of American Ballet – *a szerk.*), később megalapította a New York City Ballet együttesét, majd egy intézetet is, ahol a saját technikáját oktatta. Visszatérve az eredeti felvetésre: ezek a különlegesen jól képzett – egyébként nagyon vékony és híresen magas, dinamikus – Balanchine-balerínák a „tisztá forrás” fundamentumai.

Abban az időben, amikor Ön Apollót táncolta, ki tanította be a darabot?

Patricia Neary volt itt Budapesten, ami igazi revelációnak számított. Lőrinc György akkori balettigazgató hozta ide őt is, a darabot is. Nem véletlenül hívták ezt az időszakot aranykornak.

Visszatérve a magas hölgyekre...

A legendák szerint Balanchine a 175-

180 centméter magas táncosnőket kedvelte. Szinte mindegyikük azonos magasságú volt. Egyébként imádta a nőket.

A hazai balerínák nem rendelkeznek ilyen fizikai adottságokkal.

Nem is kell. Elegendő, hogy egymagasságúak, a technikai tudásuk pedig tökéletesen megfelel az elvártnak. Ez a darab olyan számomra, mint egy palotai ünnepség, nagyon nemes, elegáns. A két főszereplő – a férfi és a nő – viszi a hátán a művet, de a kar szerepe sem elhanyagolható. Ahogy az összes koreográfiájában, a *Téma és variációkban* is hallatlan muzikalitást és precizitást követel minden táncostól.

Önt hívták úgy, hogy „danseur noble”, azaz nemes táncos. Nem okoz a lelkében feszültséget, hogy most már nem aktív résztvevője az előadásoknak, hanem szinte háttér-munkát végez? Ez a típusú feladat nem hordozza magában az unalom veszélyét pont az Ön számára, aki Svédországtól New Yorkig bejárta és „betáncolta” a világot?

Egyébként éppen Svédországban találkoztam először Balanchine-balettel, de nem akarom kikerülni a kérdést. Számomra persze a tánc jelentette és jelenti az életet: mindenem a tánc, de nem minden a tánc. Egyvalami mindig megelőzte: a család. A feleségem, aki nélkül soha nem lettem volna képes

ennyit dolgozni, és persze a gyerekeim. Amikor a Balettintézet után bekerültem a Magyar Állami Operaházba, nagyon szerencsés voltam, jó szerepeket kaptam, mindig tudtam fejlődni. Sokat dolgoztam és tanultam külföldön azzal a szándékkal, hogy itthon továbbadjam ezt a tudást. Voltam az együttes balettigazgatója, később átvetttem a Balettintézetet, és főiskolává alakítottuk, ma már egyetem. Szerintem a tanítás, a tapasztalatok átadása kötelezettség. Addig faragom a táncosokat a saját „kötőmájukból”, amíg a bennük lévő forma tökéletes nem lesz.

Évtizedekkel ezelőtt még nagyon nagy különbség volt a külföldi társulatok munkatempója, repertoárja, a táncosok képzettsége és az itthoni standardok között. Most milyennek látja ezt az együtttest?

Végignézve az elmúlt évek szinte minden előadását azt gondolom, hogy a maiak benne vannak a világ első tíz társulatában. Ezt azzal érte el Solymosi Tamás balettigazgató, hogy nagyon erős repertoárt épített, jó koreográfusokat és betanítókat hozott Budapestre, jó balettmesterekkel dolgoztat. Mindent a táncosok lába elé tesz, cserébe pedig igen, itthon szokatlanul erős tempót diktál. o

PAPAGENO

élménykalauz

magazin | blog | stream

papageno.hu

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

Gioachino Rossini

Olasz nő Algírban

Opera két felvonásban, olasz nyelven, magyar és angol felirattal

Szövegíró ▶ **Angelo Anelli**
Díszlettervező ▶ **Cziegler Balázs**
Jelmeztervező ▶ **Füzér Anni**

Rendező ▶ **Szabó Máté**
Koreográfus ▶ **Katona Gábor**
Dramaturg ▶ **Kenesey Judit**

Karmester ▶ **Francesco Lanzillotta**

Bemutató ▶ **2017. november 18., Erkel Színház** | További előadások ▶ **2017. november 19., 23., 24., 25., 26.**

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Médiapartner: **ORIGO**

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

Embert és zenét ihlető világok találkozása

○ Fotó: Emmer László

Stendhal szerint az *Olasz nő Algírban* „tökélyre vitte az opera buffa stílust, hiszen éppannyira vigalmas, amennyire a világ nem az”. És bár vannak benne korabeli politikai-közéleti utalások, Isabella pedig akár egy opera seriából is élénk léphetne, a tempó- és hangulatváltások a *commedia dell'arte* tradícióit sejtetik.

Papp Tímea

Az 1813-ban, Rossini szokása szerint néhány hét alatt komponált darabot 1819-ben mutatta be a Pesti Német Színház, 2008-ban készült belőle egy egyházi független produkció, de a professzionális, operaházi bemutatóra 2017. november 18-án kerül sor. Az előadás rendezője Szabó Máté, aki szerint talán azért nem vált nálunk *A sevillai borbélyhoz* vagy a *Hamupipő*-kéhez hasonló népszerűségű repertoárdarabbá az *Olasz nő Algírban*, mert az egzotikum nem volt hozzánk annyira közel, mint Itáliához, és nem találtunk vonatkozási pontot a más kultúrából fakadó komikumhoz.

„Vihetnénk az iszlám irányába, de azt gondolom, ez a történet inkább a férfiakat készíti szembenézésre magukkal, az előadás pedig céljaink szerint az egészségtelen férfidomanciával szembeni kritika lesz” – magyarázza a rendező, aki nem először visz színre sem a zenés, sem a prózai műfajban olyan alapanyagot, amely erős nőről szól. „Amikor Rossini a darabot írta, a helyszínválasztással a cselekményt eltávolította saját korától, mintha ott és akkor ez egyáltalán nem fordulhatott volna elő. Számomra fontos az egyensúly, például abban a tekintetben is, hogy sokszor kimondjuk: csak látszólag van a piramis csúcsán a férfi. Ezt a látszatot porig kell rombolni. Ugyanakkor azt is fontosnak tartom, hogy

józan előadást készítsünk. E tekintetben jelent segítséget, hogy Rossini a *commedia dell'arte*-ből építkezett a karakterek tekintetében, tehát van egy Colombine, Isabella, akinek az eszesége által bűnhődik meg Capitano, azaz Musztafa bej, illetve Pantalone, azaz Taddeo. Egyikük puhány, másikuk agresszíven férfias, a jelmezcsere pedig mindkét fél számára egyfajta megsemmisülés” – avat be Szabó Máté az opera mélyebb rétegeibe.

Az előadás díszleteit Cziegler Balázs, jelmezeit Füzér Anni tervezi. „Nagyon érzékeny alkotók mindketten. Azt kértem tőlük, hogy egy mai olaszmaniás észak-afrikai férfi otthonát lássuk a színpadon, de politikai utalások nélkül. Balázssal azt kerestük, mi ennek a déli mediterrán világnak a legerősebb képi megjelenítése, és ezt a verőfény által keltett sziluettben találtuk meg. Abban, amikor belülről, az árnyékból megpillantunk valakit, a kinti erős fény megszünteti az arcot, csak az alak tűnik fel, de ahogy közeledik, úgy lesznek egyre tisztábbak a vonások, úgy lesz egyre pontosabb az egyéniség. Annitól pedig valós viseleteket kértem. Gyakran hallunk, olvasunk olyan történeteket, amelyek arról szólnak, milyen márkás fehérneműt, melegítőt vagy farmert vesznek fel az előírászerűen mindent eltakaró tradicionális viseletek alá a muzulmán nők.

Ez a furcsa kettősség volt a fő inspiráció a jelmezknél: a nők követik a szabályokat, de amikor maguk között leveszik a kendőt, a csadort, a burkát, valódi önmagukként állnak ott.”

„Nem akartunk múzeumot színpadra tenni, ugyanakkor nem is kívánunk ellene menni a történetnek, de Rossini hagy nekünk némi rugalmasságot. Az a szándékunk – fogalmaz Szabó Máté –, hogy úgy meséljünk ezen a vígoperán keresztül az iszlám világról, hogy ne jusson eszünkbe a CNN. Az ember ihleti a zenét, ilyen értelemben egyáltalán nem baj, ha a zene embert ihlet viszont.” ○

Az előadás karmestere:

Francesco Lanzillotta

Az olasz dirigens korosztálya legkeresettebb karmesterei közé tartozik. Tradicionális és rendezői előadásokban is jól érzi magát, ha a színrevitel következetes. Úgy gondolja, hogy egy karmesternek a zenekarral való találkozás első pillanatától kezdve pontosan tudnia kell, hova akar eljutni, jól kell gazdálkodnia az idővel, és az is fontos, hogy együttműködő légkörben folyjon a munka. Dolgozott a velencei La Fenicében, a nápolyi San Carlóban, a trieszti Teatro Verdiben, a genovai Carlo Felicében. A parmai Filarmonica Toscanini zeneigazgatója olyan hazai zenekarokat vezényelt, mint a RAI Szimfonikus Zenekara, a milánói l'Orchestra I Pomeriggi Musicali vagy a bolzanói Haydn Zenekar, de vendégeskedett Svájcban (Orchestra della Svizzera Italiana), Bulgáriában (Szófia Filharmonikus Zenekar) és Dél-Koreában is (Gyeonggi Filharmonikus Zenekar).

Ki mondta, hogy manapság már nincsenek igazi dívák, s a tündérmesék nem válhatnak valóra? Anna Netrebko az élő – és meglehetősen szórakoztató – ellenpélda: színházi gondnokból lett a világ száz legbefolyásosabb emberének egyike.
Csepelyi Adrienn

Gondnokból szupersztár

Fotó: Krisztian Schuller / Deutsche Grammophon

Anna Netrebko 1971-ben született Krasznodarban, kubáni kozák család leszármazottjaként. Énektehetsége hamar nyilvánvalóvá vált, így jutott el a szentpétervári konzervatóriumig. Hogy fenntarthassa magát, munkát vállalt a Mariinszkij Színházban: gondnok lett. Annyira vágyott arra, hogy egyszer a legendás színpadra léphessen, hogy alázattal végezte a ház legkevésbé felemelő munkáit is, amilyen a takarítás.

Aztán úgy döntött, eljött az ő ideje, és visszatért korábbi munkahelyére – immár meghallgatásra. Persze Anna

Netrebko már korábban sem tudott észrevétlenül maradni, az azonban mégiscsak szokatlan karrierkezdés, hogy Valerij Gergijev karmester a színpadon éneklő fiatal művésznőben felismeri az egykor a színház folyosóin szorgoskodó Hamupipókéét. A világhírű dirigens azonnal lecsapott a nem mindennapi vokális kincsre, s egyengetni kezdte Netrebko karrierjét – aki mára ismertségben lekörözte mesterét: vitathatatlanul ő Oroszország első számú kulturális exportcikke. Amihez a nevét vagy arcát adja, azonnal elkapkodják, legyen az luxusóra vagy repülőjegy. A milánói Scalában nemrég tizennégy

perces ovációval ünnepelték Violetta szerepében; 2002-es, mára legendássá vált debütálása óta ő lett a Salzburgi Ünnepi Játékok húzóneve, mi több, emblémája. A New York-i Metropolitan Operától Japánig a lába előtt hevernek az opera szerelmesei – de személyisége, életmódja azokat is megérinti, akik egyébként nem hívei a műfajnak.

Saját bevallása szerint például vásárlásmaniás: Facebook-oldalán rendre megcsodálhatjuk örültebbnél örültebb cipő- és ruhakölteményeit. A tervezők versengenek a kegyeiért: elég egy fotót

posztolnia, és a webshopokat megrohanják a rajongók az adott öltözet miatt. Két extravagáns lakása – egy New Yorkban, egy Bécsben – a lakberendezők álma: ahogyan a színpadon vagy a magánéletben, úgy az enteriőrök tekintetében sem ismeri az unalmat.

Mindig kiáll a gyermekekért: több alapítványt is segít, amely a legkisebbek egészségét és jólétét hivatott támogatni. Mindemellett pedig a rajongók szemében Anna Netrebko az erős, önálló, modern nő szimbóluma is. Tehetségének köszönhetően jutott elképesztő magasságokba, minden pillanatában élvezi az életet, sikerrel hangolja össze az anyaságot és a karriert, s afelől sem titkolózik, hogy Erwin Schrott uruguayi basszbaritonnal közös kislánya autista. Egy ideje pedig fejre állította a zenei világ egyik legfőbb sztereotípiáját, a sikeres férfi társaként befutó üdvöske toposzát. Ugyanis gyakran lép fel férjével, az azeri Yusif Eyvazovval, aki – minden értelem mellett – egyelőre sokkal kevésbé ismert és elismert, mint Netrebko.

Hogy mi a titka? Impulzív, elragadó egyéniség, aki úgy dolgozik, akár egy ösvér. Mer kockáztatni, de egész pályája során ösztönösen érezte, hol az egyensúly a könnyed darabok és a legkomolyabb művek, a poénok és a kérlelhetetlen profizmus között. Fia, Tiago születése után a drámai repertoár felé fordult, és sokak megdöbbenésére 2017-ben Wagner-hősnőként is debütált. Sikerral. Saját bevallása szerint ez úgy lehetséges, hogy egy időszakon belül nem ugrál a stílusok és szerepek között, az adott

feladathoz igazítja elképesztően rugalmas technikáját. Lassan számlálni sem lehet, hányszor kapta meg az ECHO Klassik díjat, két Brit Awardot is nyert. Ővé Oroszország legmagasabb kulturális kitüntetése, a Time magazin pedig a száz legbefolyásosabb ember közé sorolja. Ő nyitotta meg a szocsi téli olimpiát 2014-ben, s egyik arca volt Oroszország 2020-as futballvétel-pályázatának is. Hiába, no, odahaza pontosan tudják: Anna Netrebko maga a tökéletes országimázs. ○

Kevés olyan egykori olimpiai helyszín akad, mint a berlini Waldbühne, amely sok-sok évtizede szolgálja hűen a kultúra szerelmeseit. Az 1936-os berlini játékokra épült 22 ezer férőhelyes, mintegy harminc méter magas lelátójú koncerthelyszín története igen kalandos: a sportversenyek kiegészítéseként kulturális programokat rendeztek itt. Nem akármilyeneket: Wagner *Rienzi*jének 1939-es színrevitelében még maga Hitler is részt vett. Később bokszmeccsken is szurkolhatott a közönség. Igaz, akadt, hogy a bunyó nem a színpadon zajlott: a Rolling Stones 1965-ös fellépése botrányba, sőt tömegverekedésbe fulladt, s a dühös rajongók szó szerint szétverték az egész helyszínt. A pop és a rock legnagyobbjai járnak ide koncertezni, emellett hagyomány a Berlini Filharmonikusok szabadtéri hangversenye is. Az idei nyár egyik nagy szenzációja Anna Netrebko és férje, Yusif Eyvazov közös, augusztus végi fellépése volt, amelyen az Opera filharmonikus zenekara is közreműködött.

Fotó: ZDF - Jule Roehr

Turné

Fotó: Sven Darmer

Íme néhány kritikarészlet a koncertről:

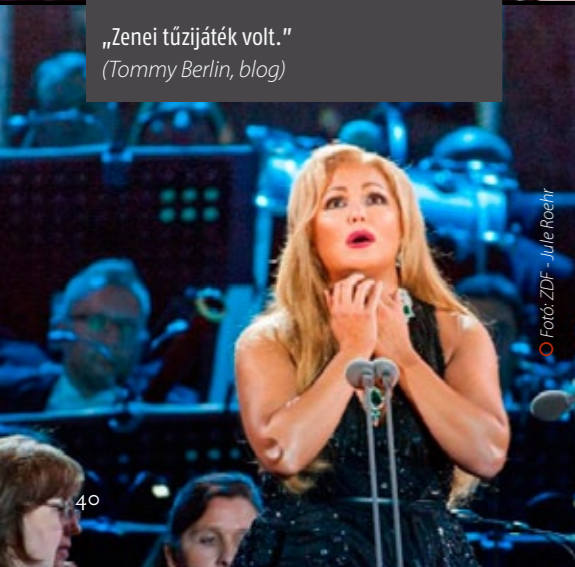
„A zenei kíséretért a Michelangelo Mazza vezénylete alatt lelkesen játszó Magyar Állami Operaház Zenekara felelt. A közönség hangulata a *Nabucco*-nyitánynál még hűvös volt, de a szünet után a *Carmen* bevezető taktusaira már felélénkülve, ütemesen tapsoltak a nézők.”
(Ursula Wiegand, *Der neue Merker*)

„És Anna Netrebko nem egyedül érkezett. Egyik partnere, az igencsak precízen játszó Magyar Állami Operaház Zenekara Mazza irányítása alatt az *Aida* balettzenéjét és a *Carmen* nyitányát csodálatosan könnyedén adta elő.”
(Christiane Tewinkel, *Der Tagesspiegel*)

„Zenei tűzijáték volt.”
(Tommy Berlin, blog)

Fotó: ZDF - Jule Roehr

Fotó: ZDF - Jule Roehr

Fotó: ZDF - Jule Roehr

KÁRPÁT-HAZA OPERATÚRA

ERDÉLY ÉS PARTIUM
2017.09.04-21.

*DÉLVIDÉK ÉS VÁRVIDÉK
FELVIDÉK ÉS KÁRPÁTALJA*
2018.02.10-28.

Ronald Hynd-Lehár Ferenc
A víg özvegy

vígbalett három felvonásban

Erkel Ferenc
Hunyadi László

opera három felvonásban,
magyar nyelven

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu
www.facebook.com/Operahaz

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne” – írja Tamási Áron egyik leghíresebb regényében, az *Ábel Amerikában* címűben. A kérdés az, milyen jelentést hordoz az otthon, tágabb értelemben a haza fogalma azok számára, akik egy történelmi döntés okán más országban kénytelenek élni, mint ahogy azt a nemzeti hovatartozásuk diktálná. A *Kárpát-Haza OperaTúra* keretében az Opera társulata útra kelt, hogy megkísérelje összekötni a rég eltépett szálakat. Erről beszélgettünk Ókovács Szilveszter főigazgatóval.
Filip Viktória

Hazafelé

Szeptemberben Erdély volt, jövő februárban Délvidék és Várvidék, illetve Felvidék és Kárpátalja lesz az úti cél. Milyen ideológia mentén alakult ki a Kárpát-Haza OperaTúrák koncepciója?

Ideológiának azért nem mondanám, mindenesetre a testvériségből indultunk ki. Az 1884-re felépített, abban az évben alapított Magyar Királyi Operaház a történelmi Magyarország

természeti kincseiből, technológiájával és hazai mesterek keze által készült, tehát szó szerint valamennyiünké. Amíg itt beszélgetünk, háromszéki gerendák tartják felettünk a tetőt ma is, ők igazán tudják, mit jelent a felelősség. Ezt érezzük mi is, és az intézmény százharminchárom éves történetében először teljes értékű előadásokat turnéztatunk a határon kívüli magyarlakta városokban.

Hogyan kerültek az Opera látóterébe az Erdélyt és Partiumot érintő turné állomásai? Miért ezekben a városokban, azaz Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen, Marosvásárhelyen, Nagyváradon, Temesváron, Aradon és Kolozsváron állt meg a háromszáz fős karaván?

Valójában voltak kihagyhatatlan helyszínek, Nagyvárad, Kolozsvár vagy Székelyudvarhely ilyen, de nyolc állomást akartunk, és más történelmi városok is felkerültek a turnétérképre. A legfontosabb szempontok egyike az volt, hogy alkalmas sportcsarnokot találjunk, mert nem színházi terekben gondolkodtunk, hanem helyszínenként legalább ezer-ezer főt befogadni képes épületekben.

Milyen kitétel alapján esett a választás Erkel *Hunyadi László* című operájára és Lehár/Hynd *A víg özvegy* balettváltozatára?

A nemzeti zeneszerző első remekműve, történelmi operája adta magát, Bánkot most nem tudtuk volna vinni, hisz éppen paralel mutattuk be az Erkel Színházban, Vidnyánszky Attila rendezte. De Szűcs Gábor 2013-as produkciójában a vetítés hangsúlyos, és vegyes színházi nyelvezetű, kevés díszletű előadás ez. A hatalmas LED-falal harmonizál, kifejezetten utaztathatóan érzem. A víg özvegy egy másik korszak emblematikus darabja, nagyoperett, amely a monarchikus nosztalgiával másként bár, de ugyanúgy minden magyarhoz szól.

A Magyar Nemzeti Balett előadása elegáns, igényes és mégis fogyasztható, hisz a történet és Lehár zenéje valamennyiünk egyik alapélménye.

Véleménye szerint mennyire képes erősíteni a felekben a nemzeti kötődést egy-egy ilyen előadás, egy-egy ilyen találkozási lehetőség?

Őn is utalt a karavánra. Azért tizenhét kamion, három emeletes busz, kisteherautók, midi- és mikrobuszok talán még a Rolling Stoneshoz se kellenek. Aki találkozott ezzel a kulturális

hadosztállyal, érezte a vállalkozás nagyságát: háromszázötven ember dolgozott azon három héten át, hogy a hozott anyagból, két garnitúra mobilszínpadból, lámpaparkból, hangrendszerből, nyolcvan négyzetméteres LED-falból, díszletből, jelmezből, kellékből összeállítsa az „örök élménynek” teret adó előadást. Bármi, ami az anyaországból érkezik, kétszeres ajándék a határon túl, de háromszorosat kapunk vissza mi is az ottani magyaroktól. Igazi win-win helyzet ez: nehéz eldönteni, lelkekben ki gazdagodik jobban. ○

○ HUNYADI LÁSZLÓ - MIKLÓSA ERIKA ÉS PATAKI ADORJÁN | Fotó: Rákossy Péter

○ HUNYADI LÁSZLÓ - PATAKI ADORJÁN ÉS MIKLÓSA ERIKA | Fotó: Rákossy Péter

○ A VÍG ÖZVEGY - A MAGYAR NEMZETI BALETT NŐI TÁNCKARA | Fotó: Rákossy Péter

MAROSVÁSÁRHELY | Fotó: Rákossy Péter

Szeptember 4. és 21. között nyolc város érintésével zajlott le Erdélyben a *Kárpát-Haza OperaTúra* nevet viselő turné első etapja. A legalább ezer férőhelyes sportcsarnokokban a határon túl élő magyarok nagy szeretettel és lelkesedéssel fogadták az Opera és a Magyar Nemzeti Balett művészeit. Alább a beérkezett nézői véleményekből szemezgettünk.

Fotó: Rákossy Péter

Túrázók öröme

Fotó: Rákossy Péter

„Hálás vagyok azoknak az embereknek, akik mertek álmodni, és kitarításukkal megvalósították ezt a szép produkciót. Köszönöm, hogy kitarítottak, és olyan sok munkát fektettek abba, hogy nekünk élményt szerezhessenek! Hálás vagyok a sepsiszentgyörgyi élménydús előadásokért, amelyekkel bennem, és hiszem, még sokakban keltettek reményt, hogy érdemes kitarítani, és küzdeni az álmainkért, hogy ilyen csodálatos dolgot tudjunk nyújtani a közönségnek, és életre kelteni a művészetet ebben a felgyorsult világban. Sok-sok kitarítást és sikert kívánok továbbra is! Fantasztikus volt!” (Kinda Komis)

„Kedves Szilveszter! Az imént értem haza A víg özvegy előadásáról és olthatatlan kényszert érzek arra, hogy billentyűzetet ragadjak és köszönetet mondjak azért, amiért elhozták nekünk ezt a két csodálatos produkciót. Az előadások erdélyi körbeutaztatása korszakalkotó ötlet. (...) Kitűnő volt az előadások kiválasztása is.” (Szász Enikő, a temesvári Csiky Gergely Színház tagja)

„Nagyon hálásak vagyunk a Magyar Állami Operaháznak, az előadóknak, táncosoknak ezért a nem mindennapi élményért! Csodálatos volt, remélem, még látni fogjuk Önöket!” (Esztyan Julianna)

CSIKSOMLYÓ | Fotó: Rákossy Péter

„Kedves Csapat! Itt ücsörgünk a Sepsí Sportarénában édesanyámmal, ahol hamarosan kezdődik az előadás. Meglepetésünkre az ultra alacsony jegyáron kívül még egy ajándék-csomag is várt ránk, amit a székekre készítették be. Kinyitottuk, a könyvbé belelapozgattunk, köszönjük szépen ezt is!” (Balázs Gyöngyvér és Anna)

„Szívünk legmélyebb hálójával köszönjük jószágukat. Csodálatos élményben volt részük a gyerekeknek. Nagyon, de nagyon tetszett az opera, főként a fiúknak, a balett pedig a lányokat nyűgözte le.” (Bajkó Éva)

„Köszönjük, hogy eljöttek hozzánk, nagy élmény volt a marosvásárhelyi előadás!” (Farkas Irén)

MAROSVÁSÁRHELY | Fotó: Rákossy Péter

Fotó: Berecz Valter

„Hálával és szeretettel köszönjük a csodálatos előadást, gyönyörűséges volt minden pillanata! Azt gondolom, hogy a Hunyadi Lászlóval az Opera művészei olyan ajándékot adtak ma este a sepsiszentgyörgyi nézőknek, amit évekig emlegetni fogunk! Sok sikert kívánunk a turné többi állomásán is! Szívvel köszönjük a Kárpát-Haza OperaTúrát mindazoknak, akik megálmodták, létrehozták és megvalósítják!” (Harasztai Judit)

„Köszönet és hála! Soha nem gondoltam volna, hogy a budapesti Opera produkcióját valaha is Székelyudvarhelyen csodálhatom meg. Isten áldása legyen az úton!” (Márton Katalin)

„Itt voltunk, és köszönet a Magyar Állami Operaháznak, továbbá mindazoknak, akik lehetővé tették, hogy egy ilyen kiváló eseményen részt vehessünk. Csodálatos, nem mindennapi élményben volt részünk. Reméljük, hogy lesz még alkalmunk élőben látni a budapesti Opera fantasztikus művészeit itt, Székelyföldön.” (Bilibók B. Csilla)

„Köszönjük szépen! Életre szóló élmény volt az előadás, visszavárvuk Önöket!” (Máthé Magdi)

Fotó: Rákossy Péter

A denevér és a felkelő nap

Több mint kilencezer kilométer a távolság légvonalban Tokió és Budapest között. Ráadásul a Magyar Állami Operaház százötven fős társulata nem is csupán a szigetország fővárosába utazik, hanem Japán több nagyvárosában összesen tizennyolc alkalommal lép színpadra, hogy a *Lammermoori Lucia* és *A denevér* előadásaival öregbítsék az Opera hírnevét. Szabó Z. Levente

Fesztiválok és nagy operaházak között szokásos a kapcsolat, hiszen mindkét félnek megéri a közös rendezés, mivel az opera drága műfaj. Éppen emiatt kérdéses azonban, hogy ilyen messzire vigyenek el egy-egy komplett produkciót, énekesekkel, zenészekkel, karmesterrel, díszlettel.

Van rá példa, hogy nagy távolságra utazik egy-egy produkció – mondja

dr. Főző Virág, az Opera főigazgató-helyettese. – Mi hagyományos és régi kapcsolatot ápolunk a japán partnerrel, így idén pontosan tizedszer kelünk útra. Kétségtelen, hogy ennek a költségeit manapság főként a Távol-Keleten és az arab világban tudják megfizetni, de a pártolónk kőkemény üzletember, és pontosan tudja, hogy Japánban nagyon szereti a közönség az európai klasszikus ze-

nei kultúrát. A korábbi turnéink során is rendre telt házak előtt léptünk fel. Arról nem is beszélve, hogy ezek az előadások nagyon színvonalasak, hiszen olyan nemzetközileg is kiemelkedő énekesek jönnek velünk, mint Edita Gruberova, Miklósa Erika, Rost Andrea, de ne hagyjuk ki a sorból a Rosalindát éneklő Sümegi Esztert és a karmestereket, Kocsár Balázst és Kovács Jánost se!

Ki döntött arról, hogy melyik két opera utazik?

A Japán szervező, aki éppen az eddigi hosszú távú nexus miatt jól ismeri a repertoárunkat, és persze a helyi igényeket és ízlést is. A Lammermoori Lucia esetében ez abból a szempontból

A DENEVÉR - TALLÓS ANDREA ÉS MIKSCH ADRIENN | Fotó: Pályi Zsófia

volt érdekes, hogy ennek az operának van egy Erkel színházi, az egyszerűség kedvéért mondjuk úgy, modernebb díszlettel készült változata, amit röviden csővázasként is szoktak emlegetni, de készül egy hagyományosabb díszlet, és ehhez a stílushoz igazodó rendezés is. Japánba ez utóbbit delegáljuk.

A díszletek lényegesen korábban indulnak útnak.

Igen, mivel hajóval jutnak el Japánba. Két évvel ezelőtt az időhiány miatt a vasúti megoldást választottunk, de akkor komoly gondjaink adódtak. Több probléma is felmerült a szállítás során, arra is volt példa, hogy azért állt a díszleteket tartalmazó vagon, mert lekapcsolták a szerelvényről. Reméljük, a hajón nem lesz

A DENEVÉR - KOVÁCSHÁZI ISTVÁN | Fotó: Nagy Attila

fennakadás. Japánban már a magyar színpadi műszaki vezetők irányítása alatt helyi stáb dolgozik a díszletekkel. A helyszíneket ismerjük, tudjuk, hogy az egyes játszóhelyek színpadai megfelelnek, és az ottani kollégák fantasztikus munkát végeznek. Mire előadás végén az énekesek lesminkelnek, átöltöznek, a háttérelemek már szét is vannak szedve, be is vannak csomagolva, továbbutazásra kész állapotban.

LAMMERMOORI LUCIA - HORVÁTH ISTVÁN | Fotó: Rákossy Péter

LAMMERMOORI LUCIA - KÁLMÁNDY MIHÁLY ÉS KOVÁCS ISTVÁN | Fotó: Nagy Attila

Emiatt tehát nem maradhat el előadás.

Semmi miatt nem maradhat el. Ez szerződéses kötelezettségünk. Erre törekszünk idehaza is, vagyis a duplázott szerepektől kezdve minden módon biztosítjuk a fellépéseket.

A nagy turnékra eddig nyáron került sor. A művészek most október végétől november végéig lesznek távol. Idehaza nem fog ez fennakadást okozni?

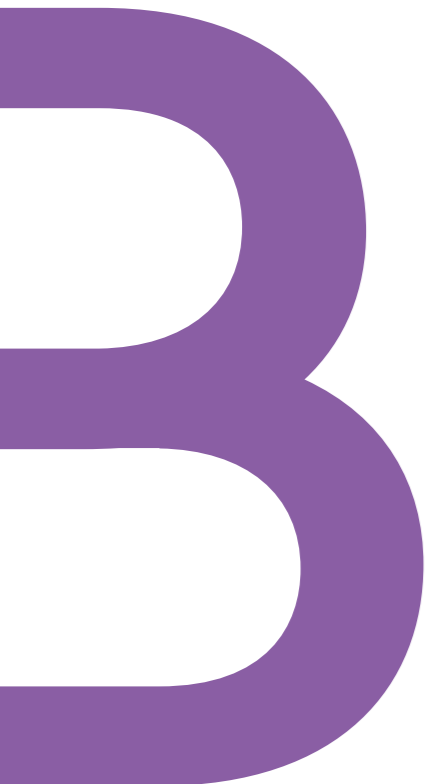
Azért is tudtuk ezt a késő őszi időpontot elvállalni, mert megkezdődik az Operaház felújítása. A 2017/18-as szezonban eleve csak az Erkel Színházban lesznek előadások, amelyeket nem fog felborítani az utazó csapat hiánya. ○

Balerinák *babával*

○ TANYKPAYEVA ALIYA, BASSAR SULEYMAN, SARKISOVA KARINA, RUDROFF GABRIEL, STAROSTINA KRISTINA, MELNIK TATIANA, KERÉNYI LÍZSA, BORÓS ILDIKÓ, LA GUNOVA ANASTASIYA, BALABAN CRISTINA | Fotó: Émmer László

Kilenc hónap, ami mindent átalakít: megváltozik a test, új célok tűnnek fel a horizonton, miközben a régiek közül sok elveszik. A várandósság akkor is hatalmas változásokat hoz, ha a választott hivatás nem a fizikai terhelésre, a testi harmóniára és szépségre épül. De hogyan élnek meg ezt az időszakot azok, akik talán egész karrierjüket teszik kockára azért, hogy gyereket hozhassanak a világra? Akiknek kötelező a gyönyörű és ruganyos, minden elbíró test? Balerinák meséltek arról, hogyan várták a babájukat, milyen félelmek és örömeik voltak ebben az időszakban.

Braun Anna, Kozár Alexandra

Melnik Tatiana, a Magyar Nemzeti Balett első magántáncosa 2015 óta a társulat tagja, láthattuk az *Anna Karenina*, a *Manon*, a *Don Quijote* főszerepeiben. Keményen és sokat dolgozik – amin várandóssága sem változtatott. Nyári találkozásunkkor már a félidőn túl járt, de éppoly energikus és összeszedett volt, mint amikor a szerepeiről van szó. „Terveztünk kisbabát, de kicsit másképp, későbbre időzítettük volna. Amikor megtörtént, az óriási boldogság mellett persze meg is riadtam, átfutott a fejemben, hogy mi lesz, ha elformátlanodik a testem, hogyan alakul majd a munkám, a karrierem. Az első ijedség után azonban ezek a kérdések már nem foglalkoztattak, csak az öröm maradt.” Melnik nem hagyta abba a táncot, a gyakorlást, az első hónapokban olyan lendülettel próbált tovább, mint korábban – éppen ekkor zajlottak ugyanis a *Manon* előkészületei. A választott orvosa sem tiltotta el, rábízta, mekkora terhelést enged meg önmagának. Korábbi társulatában, az Orosz Állami Balettnél is ez volt a gyakorlat: a balerinák dolgoztak, táncoltak egészen addig, amíg a test változása ezt engedte, majd néhány héttel a szülés után vissza is álltak a rúd mellé. Melnik a gyakorlás mellett edzőterembe jár, sokat gyalogol és úszik is, mindent megtesz azért, hogy a visszatérés könnyebb legyen. Tervei szerint a szülés után – ami majd novemberre várható – hamar folytatja a munkát.

Sarkissova Karina, aki szintén Moszkvából jött Budapestre 2013-ban, és tanulmányait a Bolsoj Balett Akadémián, majd St. Pöltenben, az Osztrák Balettakadémián folytatta, amikor megtudta, hogy kisbabát vár, nem akasztotta szögére a spicc cipőt. A jelenleg harmincnégy éves balerina szinte végigtáncolta mindkét

terhességét, sőt filmet is forgatott. „Számomra mindez természetes folyamat volt. Két hónappal a szülés után már ismét színpadra álltam. Nagyon örültem a második fiamnak is, aki 2014 decemberében született, és úgy gondolom, hogy a tánc és a gyermekvállalás teljességgel összeegyeztethető.”

Még nem fújta el az első születésnap gyertyát a tortán Boros Ildikó kislánya, amikor a táncosnő visszatért az Opera együtteséhez – és ennek is már négy éve. Harangozó Gyula balettigazgató idején került a Házba, aki komoly és szép szerepekkel támogatta a szakmai fejlődését, csakúgy, mint a jelenlegi balettigazgató, Solymosi Tamás, aki szintén gyönyörű feladatokkal látja el. „A gyerekvállalás nagyon tudatos volt, a karrierem alakulását viszont sokkal inkább a társulat vezetőjének köszönhetem. Amikor meglett a lakásunk, és minden körülmény adott volt, úgy gondoltam, hogy eljött az ideje annak, aminek persze sohasem jön el az ideje... Megvártam az évad végét, éppen jött az igazgatóváltás, amikor megtudtam, hogy gyereket várok.” A táncosnő számára az volt a legfontosabb, hogy ne végezzen olyan fizikai munkát, ami veszélyezteti a terhességét, ezért egy időre le is mondott a táncról. „Nekem az volt a lényeges, hogy mindent megtegyek azért, hogy a babám egészséges legyen. Azt látom, hogy sok balerina szinte végigdolgozza a kilenc hónapot, de számomra ez elképzelhetetlen. Nem tudtam volna olyan erővel és koncentrátsággal táncolni, ahogy magamtól elvártam volna. Inkább korán visszajöttem, mert harminchárom éves voltam Liza születésekor, és a mi szakmánkban teljesen megjósolhatatlan, hogy ki meddig színpadképes, meddig bírják az ízületei.”

Az évad Étoile-ja (Csillaga), Tanykpayeva Aliya első magántáncos kisfia tizenhat hetes volt, amikor a művésznő visszatért táncolni, de a zürichi társulat, ahol akkor dolgozott, nem is engedett volna neki több időt a regenerálódásra. „Amikor az ottani igazgató, Heinz Spoerli megtudta, hogy gyereket várok, teljesen kikelt magából. Abban az együttesben egyetlen balerinának sem volt gyereke, mert Spoerli nem viselte el, ha valaki nem teljesen a táncnak él. Öt hónapos terhes voltam, amikor felfüggesztettem a munkát, aztán szaladtam vissza dolgozni, amikor muszáj volt.” Aliya annak ellenére, hogy az akkori munkaadója egy csöppet sem támogatta várandósságában, határtalan örömmel fogadta a hírt. „Amikor kicsi voltam, nem álmodtam sem családról, sem karrierrel. Nem voltak különösebb terveim, csak nyolcévesen odaálltam a rúdhoz. Nagyon megtetszett, hogy sokat lehet fejlődni azzal, hogy bizonyos mozdulatokat gyakorolok. Később is csak ennyi történt: dolgoztam, próbáltam és oda mentem, ahol izgalmasabb feladatok vártak.” Az Almati Állami Balett együttes után a moszkvai cári balett következett, majd Bécs, Zürich és Budapest. Aliya jelenleg hatéves kisfia rengeteg törődést és energiát igényel, mindene a mozgás, és amikor édesanyját látja táncolni felvételen, mindig a férfitáncos utánzásába kezd. „Budapesten jó anyukaként és balerinaként élni, itt mindenki tekintettel van a családra. Ha úgy jön ki a lépés, örömmel várnám ebben a városban a következő kisbabánkat.”

Radina Dace, akit legutóbb Bartók *Táncszvitjének* szólószerepében láthattott a közönség, már tanulmányai alatt, tizenhat évesen bekerült a rigai opera balettkarába, tizennyolc évesen pedig rögtön szólistának szerződtek. Ma színpadi szerepei mellett a 2016-ban

indult Magyar Nemzeti Balettintézet egyik tanára, a legidősebb évfolyamot vezeti, és imád tanítani. „Harminchat évesen vártam a kisbabámat, de a mi pályánkon ebben a korban összehasonlíthatatlanul több idő kell a regenerálódáshoz, a visszatéréshez. Nekem is rettenetesen nehéz volt. Sokkal könnyebb azoknak, akik huszonöt éves korukban szülnék. Gondoljunk csak bele, egy szimpla nyári szünet után is hat hét kell, hogy az ember visszanyerje eredeti rugalmasságát és képességeit, két év kihagyás után pedig két és fél év. Nekem, aki két évadot voltam otthon, nem volt ennyi időm, a szeptemberi visszatérésem után novemberben már *A hatyúk tava pas de six-ét* és *pas de trois-ját*, majd *A diótörő* Mária hercegnőjét táncoltam. Később sem volt vége a nehézségeknek: amikor az Operában végeztem, utána otthon a gyerekekkel kezdődött a következő műszak, és sokszor éjjel sem aludtam, mert gyakran föl kellett kelni hozzá. De nem bánom, hogy így alakult, mert harminchét éves koromra gyönyörű szerepeket táncoltam el, Adél pedig mára kétnyelvű, lettül és magyarul is beszélő kislánnyá cseperedett” – mondta.

Starostina Kristina a boldogságban úszik, mert júniusi esküvője után kisbabát vár. „Sosem éreztem ilyen nőiesnek magam”, mondja, és hozzáteszi, véleménye szerint egyetlen hölgynek sem szabadna kihagynia a terhesség és a gyermekvárás gyönyörű folyamatát. A balett persze nagyon hiányzik neki, de nem tudja, mikor fog visszatérni, mert ez sok minden függvénye: a fizikai kondíció, a kicsi kötődése, és a családtagok hozzáállása mind-mind befolyásolja majd a döntését. „Nem volt nehéz abbahagyni a szereplést annak ellenére, hogy kicsit tovább táncoltam volna, mint a terhesség ötödik-hatodik hete, azonban nem volt kérdés, hogy

a fizikai megterhelés és az orvosilag javasolt kímélés, ágyban maradás közül melyiket választom. Sok olyan embert ismerek, aki azt mondja, hogy ha gyereket születik, már csak körülötte forog a világ, de én igyekszem azokhoz csatlakozni, akik a maguk fejlődésére is megtalálják a lehetőséget. Már most, a várakozás ideje alatt is fejlesztem magam: magyarul és angolul tanulok, sőt, a kedvenc hobbimra, a hímezésre is több figyelmet tudok fordítani. Jó dolog új oldalainkat, új képességeinket megismerni ebben az időszakban” – osztja meg velünk euforikus tapasztalatait az Opera magántáncosának, Kekalo luriinak a párja.

Balaban Cristina két hónapos terhesen még táncolt, utána viszont a mindennapos tréningekre se járt be. „Annyira vártam a babát, hogy teljes egészében kiélveztem a terhességemet, így a második hónap után már csak tanítótam, néhány magánbalettórát adtam a tanítványaimnak. Amikor Anasztázia megszületett, két hónap múlva kezdtem bejárni a balettórákra, de nem rohantam vissza dolgozni. Kilenc hónap után tértem vissza a színpadra, és azóta is a gyermekemnek szentelem minden szabadidőmet. Számomra ő a legfontosabb, ráadásul most új periódus kezdődött az életünkben. A lányom szeptembertől iskolába jár, ami nem könnyű egy idegen országban, de megteszünk minden tőlünk telhetőt, hogy ebben az életszakaszban is jó élményei legyenek.” ○

Oktatás az Operában

Pedagógusok számára akkreditált továbbképzést, frissen végzett zenészeknek pedig kétéves zenekari kurzust szervezett az Opera. Az OperAkadémia és a Zenekari Akadémia nevű kezdeményezésekről dr. Kiszely Noémit, az Erkel Programiroda vezetőjét és Kocsár Balázs főzeneigazgatót kérdeztük.
Molnár Kinga

„Azt gondolhatnánk, hogy az intézmény köznevelési programjai iránt csak ének szakos tanárok érdeklődnek, de az elmúlt évek során szerzett, az OperaKalandhoz fűződő tapasztalatok azt mutatják, ez nem így van. Éppen ezért az opera és a balett világát szinte testközelbe hozó OperAkadémiát tudatosan hirdettük meg akkreditált továbbképzésként a rendszer minden szintjén dolgozó pedagógusok számára, szakiránytól függetlenül” – mondta el dr. Kiszely Noémi, aki az előbb

említett két projekt mellett az *Opera Nagykövetei* programot is irányítja.

Az OperAkadémiát a 2016/17-es évadban már második alkalommal szervezték meg, és az ötven résztvevő közel fele volt csak énektanár. A Programiroda gazdag munkatervet állított össze a kurzus időszakára, amely két pénteken és szombaton zajlott, és két esti előadás – ezúttal A cigánybáró és a Bánk bán – megtekintését is magában foglalta.

„A négy nap során az Opera több vezetője is előadást tartott: Ókovács Szilveszter főigazgató bevezetőjével kezdődött a tréning, a balettről Solymosi Tamás balettigazgató, a rendezésről Anger Ferenc művészeti igazgató beszélt, a zenekari árokban Kocsár Balázs főzeneigazgató várta az érdeklődőket. Természetesen bejártuk az Operaház teljes épületét is – tette hozzá a programvezető, aki azt is elárulta, hogy ezúttal merészebben terveztek, ugyanis két szituációs játékot is beiktattak a napirendbe. – A meghívott énekesek Don Giovanni és Zerlina kettősét adták elő, Aczél András rendező pedig instruálta őket. Ellentétes érzelmekkel kellett előadni egy jelenetet, vagy éppen arra kérte őket, hogy fekvé énekeljenek. A pedagógusokat is bevonták ebbe a játékba, ők is részt vehettek a szituációs gyakorlatokban, amik nagyon jó hangulatban teltek, rengeteget nevtünk” – mesélte dr. Kiszely Noémi. A négy nap végén értékelést kértek a jelen lévőktől, akik jeles osztályzattal minősítették a programot, valamint egy dolgozatot is benyújtottak arról, hogy az itt tanultakat miként építik be a munkájukba.

Egy másik kurzus, a júniusban második évadát zárt Zenekari Akadémia csak nevében és edukációs céljában hasonlít az előbb említettekhez: ide olyan muzikusokat várnak, akik az Opera zenekarában szeretnének dolgozni. „A magyar zenei felsőoktatás mesterképzéseiben végzett hallgatók közel egyharmada tud tanári pályán elhelyezkedni, csak alig néhányan lépnek a szolistaság ingoványos, rögzött útjára, a többség pedig hazai vagy külföldi zenekarban szeretne munkába állni. A tanár, illetve művész mesterképzésben teljesítendő feladatok jellemzően szólódarabok, versenyművek, illetve kamarazenei kompozíciók. A követelmények listáján alig szerepel zenekari mű, tisztelet a kivételnek. Egy olyan helyen, mint az Opera, más a lépték, hiszen egy kezdő számára az első egy évben akár negyven-ötven opera, balett és koncert zenei anyagát kell megismerni, és szinte csak a bemutatók, hangversenyek előtt van lehetőség arra, hogy egy muzikus megfelelő számú próbát kapjon a felkészüléshez” – ismertette a helyzetet Kocsár Balázs, az Opera főzeneigazgatója.

A Zenekari Akadémia arra vállalkozik, hogy biztosítsa a rákészülési időt az alapvető repertoár megismeréséhez. Minden egyes akadémistával egy rutinos, megfelelő pedagógiai affinitással rendelkező zenekari tag foglalkozik, felkészíti és kontrollálja a hallgató éves munkáját, és az előadások folyamatában is figyelemmel kíséri a teljesítményét. „Egy próbajáték alapján nehéz meghozni azt a felelősségteljes döntést, hogy kivel tudunk együttműködni az együttesben. Ez az egy-két évnyi közös munka segít abban, hogy jobban megismerhessük és ráhangoljuk a konkrét feladatokra ezeket az egyébként kiváló technikai felkészültséggel rendelkező fiatalokat. Óvatosan, fokozatosan vezetjük be őket a repertoárba, hogy ne a mélyvízbe dobva ijesszük el az ifjú muzikusokat a zenéléstől” – tette hozzá. A Zenekari Akadémiát egyébként külföldi minták alapján hozták létre, amelynek ösztöndíjára diplomás zenészek jelentkezhetnek. A képzés folyamatos, az évadok végén az éves munka alapján a zenekar vezetősége dönt az esetleges meghosszabbításról. ○

Az operaházi átépítések krónikája

○ AZ OPERAHÁZ REKONSTRUKCIÓJA 1980-1984 KÖZÖTT | Forrás: Operaház Archivuma

Minden látogató számára egyszeri és megismételhetetlen pillanat, amikor először lép be a budapesti Operaházba. Ha napjainkban is évi több tízezer operalátogató és turista csodálkozik rá az épületre, elképzeltük, milyen hatást váltott ki, amikor 1884 szeptemberében megnyitotta kapuit. Az Operaház nem sokat változott az elmúlt több mint százharminc évben – gondolhatnánk –, de ez nem egészen igaz. Karczag Márton

A méltóságjeljes előcsarnok, a tökéletesen arányos fölépcsőház, az aranybordó ragyogású nézőtér, amelyet Lotz Károly Olümposza és a harminc mázsa súlyú mainzi csillár koronáz, méltán kerül be rendre a világ legszebb színházait taglaló válogatásokba. Ha a korabeli homlokzati metszeteket és fotókat összevetjük a mai képpel, szinte ugyanazt látjuk. Szinte, hiszen a negyedik emeleti erkély mészko szobrát annyira megviselte az idő, hogy miután az egyik leesett, az 1930-as években mind-

egyiket eltávolították és csak harminc évvel később kerültek fel a ma is látható komponisták. A másik jelentős újítás a 2015 őszén megnyílt, nyáron piros napernyőkkel felszerelt Opera Café.

Noha Ybl Miklós tervei közül rengeteget őriz a Kiscelli Múzeum, 1884-ből mindössze két Dörre Tivadar-rajz forog közkézben a lépcsőházzal, illetve a megnyitott est nézőteréről. Így arról, hogy pontosan hogyan is nézett ki az eredeti Operaház, csak sejtéseink lehetnek.

Amikor 1980-ban bezárták a színházat, végigfotózták az épületet, éppúgy, mint a két évtizeddel korábban lebontott Blaha Lujza téri Nemzeti Színházat. Iványi Jozefa, a fotó- és videoarchívum vezetője napjainkban is hasonlóképp járt el, s nemrég végigjárta az épületet az intézmény fényképészeivel és mindent gondosan megörökített az utókor számára.

Amikor jó százharminc évvel ezelőtt a Sugár úti palota elkészült, Európa egyik

○ AZ OPERAHÁZ NÉZŐTÉRE - DÖRRE TIVADAR RAJZA, 1884 - Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

○ AZ OPERAHÁZ HOMLOKZATA - YBL MIKLÓS TERVRAJZA
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

○ Foto: Nagy Ártilla

legmodernebbül felszerelt színházába költözhetett be a Nemzeti Színház operatársulata. Színpadgépezetét a bécsi Asphaleia társaságtól vásárolták, s majd száz évig szolgálta a műfajt. Az épület természetesen az 1980 és 1984 között zajló centenáriumi felújítás előtt is számos modernizáláson esett át.

Thomas Alva Edison alig öt évvel az Operaház megnyitása előtt szabadalmaztatta az izzólámpát, amely bár gyorsan terjedt, a színházba nem merték bevezetni. Több leírás maradt ránk arról, ahogy minden nap nagy tömlőkben érkezett az Operaházba a gáz, amellyel kezdetben az egész épületet világították. Az elektromosságot három fázisban, 1895-ben, 1906-ban és 1912-ben vezették be a teljes épületbe. Ezzel még nem bontották meg Ybl művének egységét, arra is ügyeltek, hogy a korábbi gázcsövekbe húzzák be az elektromos vezetékeket.

az eredeti elgondoláson, amennyit feltétlenül szükséges. Számos apróbb beavatkozás mellett ekkor került kialakításra a földszinti ruhatár, a nézőtérhez vezető két oldallépcső, valamint megemelte a nézőtér dőlésszögét. Megváltozott a nézőtéri székkiosztás, és az akusztika is javult, emellett Medgyaszay jelentős változtatásokat eszközölt az üzemi területeken is.

Míg a második világháborúban Európa számos operaháza elpusztult, a budapesti csak kisebb károkat szenvedett. A helyreállítási munkák ugyan eltarlottak egy ideig, de 1945. március 15-től kezdve ismét játszottak a színházban. Az 1960-as évekbe jutott az épület – és a nemzetgazdaság – olyan állapotba, hogy az akkor nyolcvanéves Ház legszükségesebb állagmegóvó munkáit apránként el tudják végezni. Mindez azonban csak elodázta a teljes körű rekonstrukciót, amelyre végül az Operaház centenáriumi újraindítása tette fel a koronát. A színházban az azóta eltelt harminchárom évben kisebb javítások történtek. Cserére elsősorban a színpadgépezet szorul, hiszen a technika rengeteget fejlődött az elmúlt évtizedekben, és a nézőtér is rászolgált arra, hogy méltó legyen a hírnevére. ○

○ Foto: Pályi Zsófia

○ Foto: Csillag Pál

Wagner,

avagy a mértéktelenség és a rend zsenije

Amikor a huszonkét éves Wagner kísérőzenét és nyitányt írt a *Columbus* című történelmi drámához, a végtelen óceánról egy hosszú-hosszú ütemeken át hullámozó Esz-dúr akkord jutott az eszébe. „A *Ring gyűrűi*”-évad programjai hasonló módon hömpölyögnek több mint tíz hónapon át, így az Opera tematikus szezonjának szeptember 11-i hangversenyén olyan műveket hallhattunk, amelyek segítenek eligazodni ebben az áramlásban.

Molnár Szabolcs

Wagner lipcsei iskolatársának és barátja, Theodor Apel színdarabját 1835-ben egy magdeburgi társulat mutatta be. A nehéz körülmények között tengődő trupp karmestere Wagner volt, vezető színésznője pedig Minna Planner, a zeneszerző majdani felesége. A *Columbus* előadása lényegében visszhangtalan maradt, a nyitányra viszont élénken reagált a korabeli publikum. Ez a mű indította az Erkel Színházban rendezett, az *Opera 134 – A profán Wagner* címet viselő koncertet is, amelyen olyan előadók léptek fel, mint Sümegi Eszter és László Boldizsár.

A merész harmóniaváltásokban bővelkedő *Columbus*-nyitány, a kürtök és trombiták masszív kórusai és fanfárijai, a lapidáris, de igen kifejező tematika akár egy szimfonikus költemény építőkövei is lehetnének. A legmeghökentőbb azonban – ezt persze nem sejtették a derék magdeburgiak – a *Rajna kincse* bevezetését prófétáló hangkép számunkra evidens ismerőssége. Vajon a folyó mélyére pillantó Wagner is tisztában volt ezzel az evidenciával?

A saját életművére zárt egészként tekintő komponista meglehetősen határozottan jelölte ki az oeuvre

határvonalát: a pálya *A bolygó hollandival* kezdődik, a korábbi darabok pusztán történelmi érdekességek. Ha tehát valaki a *Rajna kincse* egykori premierje után felvetette volna Wagnernek, hogy véletlen-e a folyó és az óceán zenei „rokonsága”, a zeneszerző valószínűleg úgy válaszolt volna, hogy nagyon is véletlen, s mint ilyennek nincs is semmi jelentősége.

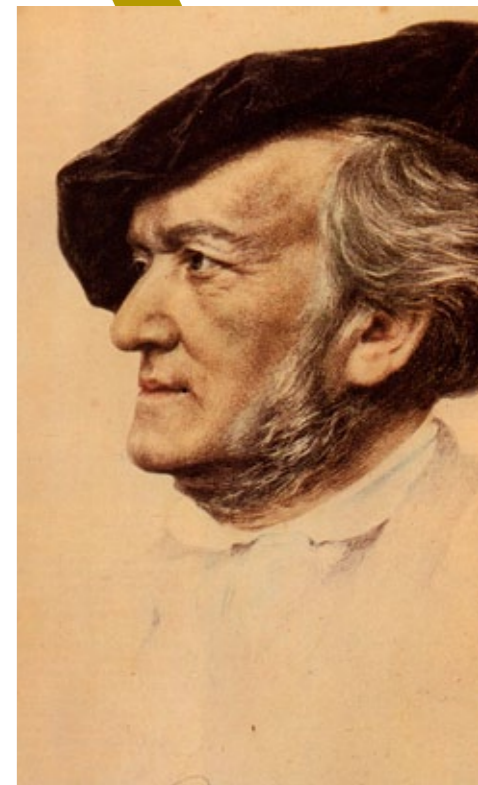
A *bolygó hollandi* után viszont – figyelmeztethetne Wagner – minden összefügg mindennel. A *Parsifalig* tartó sorozat (a Bayreuthban előadott tíz mű) kontinuitása töretlen, az életmű csak ebben a formában tekinthető intaktknak. A folytonosság érzetének fenntartása az oka például annak, hogy a frissen befejezett *Trisztán és Izolda* után Wagner kiegészítette *A bolygó hollandi*: a közel két évtizeddel korábban írt darab átalakított zárata az önfeláldozó, megváltó halál helyett immár a halálban való egyesülés gondolatát visszhangozta.

A különböző kompozíciók közötti kapcsolatok, áthallások, hivatkozások egyik különösen nevezetes helye a *Wesendonck-dalok* ciklusa. A Stefan Soltész vezényelte őszi hangverseny második műsorszámának két darabjában (*Im Treibhaus* – A melegházban; *Träume* – Álmok) maga Wagner fedte fel, hogy a kompozíciók előtanulmányok a *Trisztán és Izolda*hoz, a ciklus egy másik darabjában pedig (*Az angyal*) korábbi operáinak nőalakjait (*Erzsébetet a Tannhäuserből* vagy *Elsát a Lohengrinből*) idézte meg. A dalciklus tehát eleven bizonyítéka annak, hogy a zenei, filozófiai, irodalmi asszociációk valóságos hálózattá álltak összes Wagner képzeletében, egy-egy szál pedig egészen távoli pontokat is összekapcsolhatott: a szent Grál szimbolikája révén például

a *Lohengrint* a *Parsifal*l, vagy a nevét és származását titkolni vágyó Hattyúlovagot *Siegmunddal*. S hogy a háló közepén *A Nibelung gyűrűje* áll, kevesen vitatják.

Ugyanakkor a háló nem teljesen szakadásmentes. A *Trisztán és Izolda* nemcsak filozófiájában, világképében, hanem zenei koncepciójában is merőben új utat képvisel, s ha valóban *A Nibelung gyűrűjét* tekintjük Wagner fő művének, akkor a lehető legrosszabb pillanatban jelent meg Wagner alkotói horizontján: a fő mű kidolgozásának kellős közepén. Wagner az új idea kedvéért félretette a *Siegfried* munkálatait, és nem csodálkoznánk, ha a *Trisztán* végeztével nem is tudott volna visszatérni a régi kerékvágásba. De sikerült neki, ráadásul úgy, hogy a *Siegfried* harmadik felvonásának nagy szerelmi szcénája nem vált *Trisztán*-allúzióvá.

Charles Baudelaire írja rendkívül érzékeny és lényeglátó esszéjében (*Richard Wagner és a Tannhäuser Párizsban*, 1861): a zeneszerzőben „két ember él, a rend embere és a szenvedélyes”. Baudelaire a komponista szenvedélyes énjére, a mértéket nem ismerő zsenire koncentrált írásában. Mindez nagyon is érthető, hiszen Baudelaire számára a „mérséklet sosem tűnt az erőteljes művészi természet jellemzőjének”. A francia költő ekkoriban nem ismerhette a *Trisztánt*, csak tudott arról, hogy már elkészült. És arról is csak halomlásból értesült, hogy Wagner egy *Nibelung*-mondán alapuló operacikluson dolgozik. A teljes életmű ismeretében minden bizonnyal hosszabban írt volna Wagner másik énjéről, a „rend emberéről”. ◊

Gyorsított felvétel

© A KÉK KALAP | Fotó: Csibi Szilvia

Négy hét alatt a szemünk előtt pergett le a magyar operajátzás két évszázada. A legjelentősebb komponisták művei mellett a balett műfajának emblematikus alkotásaiból is láthattunk keresztmetszetet. A Magyar Évadot záró MagyarFeszt végén egy olyan világhírű basszista adott áriaestet, akinek pályáját Drezda városa, zenerajongó nagymamája és Solti György személye egyaránt meghatározta: ő René Pape.

„Kevés operaénekest látunk, aki ennyi iróniával rázná le magát az imázs köntösét. A drezdai születésű basszista, René Pape első magyarországi áriaestjén Giuseppe Verdi és Richard Wagner érett kori műveiből válogatott. (...) Már hangképzéskultúrájával is drámai hatást teremt René Pape – ha szabad így fogalmaznunk egy szcenírozatlan előadás kapcsán. Érzékenyen játszik hangerejével, a beszéd- és énekeszerűséggel, hangszíne nyíltságával és fényességével, a lírai és drámai megszólalással, a fejhangregiszterrel. Különösen Fülöp király áriájában (*Don Carlos*) és Wotan búcsújában (*A walkür, 3. felvonás fináléja*) nyújtott megrendítő énekesi és színpadi teljesítményt. (...) Rádasként – gyönyörű magyar kiejtéssel – Pomádé király első áriáját hallotta a közönség Ránki György gyermekoperájából (*Pomádé király új ruhája*).”

(Merényi Péter, *Opera-Világ.net*)

„Ha valaki nagyon idegenkedik a múlt század második felének avantgarde zenéjétől, el kell őt vinni Ligeti György *Le grand macabre* című operájára. Nem lesz könnyű, mert a darabot ritkán játsszák. (...)”

A karmester Vajda Gergely volt, aki a kortárs zene kitűnő ismerője. (...) Szuggesztíven, egyben rendíthetetlen nyugalommal irányította és tartotta egyben az igen jól felkészült, többségükben fiatal muzikusokból álló Óbudai Danubia Zenekart. A muzikusok koncentráltan, láthatóan igen nagy élvezettel és – a partitúra jellegéből adódóan sokszor csak „lehetőség szerint” – pontosan játszottak, a hagyományos hangszerekből kicsalt szokatlan effektek is precízen szólaltak meg. (...) Nekrotzart a német Heiko Trinsinger alakította. (...) Nagy energiával énekelt és játszott, egy pillanatra sem lankadt, végig pompás teljesítményt nyújtott. A Vénusz

szólamát éneklő koloratúrszoprán nemcsak fizikai valójában van fent a magasban (legalábbis a színpadi változatban), de hangja is az „egekben jár”. A szélsőséges hangközbeli ugrásoknak köszönhetően kissé egzaltált benyomást keltő istennő szerepét tolmácsoló Róser Orsolya Hajnalka fölényesen bírta a szólam nehézségeit. Az Ávónő szólamának el-éneklése egyenesen nyaktörő mutatvány, hatalmas kihívás az énekesnő számára. A vagány borszerelésben, dzsekiben és miniszoknyában, eszelős tekintettel elénekelt lépő titkosrendőrt Szakács Ildikó formálta meg. A fiatal szoprán magabiztos technikai tudás birtokában, elképesztő könnyedséggel énekelte a szédítő, hisztérikus koloratúrákat. Kiváló énekesnőnk, Meláth Andrea telt mezzo hangján technikailag magas színvonalon, egyben kellő humorral formálta meg a perverz, szadista hajlamú Mescalina szerepét.

© A GÓLYAKALIFA | Fotó: Makósy Péter

Az elkényeztetett, akarategyen diktátort, Go-go herceget Csapó József alakította. A leginkább barokk művekben jártas kontratenor kortárs operákban is gyakran látható. Mostani fellépésén mind hangilag, mind az általa megformált karakter tekintetében figyelemre méltó produkciót nyújtott. Hasonlóan magas színvonalú teljesítményt hallhattunk a pipogya férjet, Astradamorst megformáló Kouta Räsänen finn basszista részéről, csakúgy, mint a Piet szerepét éneklő Dan Karlström finn tenoristától. Talán már fölösleges is hozzátennem, hogy az említett két szólam is komoly technikai felkészültséget igényel. Vokális szempontból kifogástalan volt a Giocondát alakító Sáfár Orsolya és a Giocondót éneklő Várhelyi Éva produkciója is. (...) Ligeti darabja az operaműfaj kedvelői között csak egy szűkebb réteg érdeklődésére tart számot. Ami persze nem lepett meg, az viszont már igen, hogy ez a kevés, de általam elkötelezettnek és lelkesnek gondolt közönség igen lagymatag tapssal jutalmazta a produkciót, ami sokkal nagyobb elismerést, sőt, ovációt érdemelt volna.”

(Csák Balázs, *Operaportál.hu*)

© LE GRAND MACABRE | Fotó: Pályi Zsófia

„A szerelemről és más démonokról Eötvös Péter zenéjével, Silviu Purcărete rendezésében és Helmut Stürmer látványával igencsak progresszív és húsbavágó előadás. (...) A nyugtalanító, felkavaró zene váratlan, szokatlan hangeffektjeivel, mint az örvény ránt magával. Maga is olyan, mint a démonok: sokáig fogva tart. Persze ehhez kell a kislányosan törekeny Tetiana Zhuravel szopránja és eksztatikus színpadi jelenléte is.”

(Marik Noémi, *Vasárnapi Hírek*)

„A *golyakalifa* című opera Gyöngyösi Levente diplomamunkája volt, és eredetileg 2000-ben egy operapályázatra készült. (...) Tábornok szerepét ezen az estén Súlyom-Nagy Máté, az inasét Geiger Lajos, Sylvania pedig Bakos Kornélia énekelte. Mindhárom főszerepben felejthetetlen alakítást nyújtottak a művészek, de én külön kiemelném a női főszereplőt, akinek betétdalai akár egy önálló est pódiumán is magával ragadnák a közönséget. Nem szabad szó nélkül hagyni az énekkart sem, melynek előadása szintén mély lenyomatot hagyott a zeneszerető közönség lelken. (...) Dicsérendő a kevés változás a színpadi képben, mert így még nagyobb hangsúlyhoz jutott a zenei anyag lenyűgöző intenzitása ebben a modern operában.”

(Eller Mária, *Kláriss Újság*)

© RENÉ PAPE | Fotó: Nagy Áttila

„Van koncert, amely után az ember érzi, hogy nagyon elszalasztott volna valamit, ha nem jön el. (...) És ezt éreztem René Pape áriaestje után is. (...) Az első koncertre Fülöp király áriájával zárult.

A *Don Carlos* eme részletében a király, miután Carlost és a királynét paráznasággal vádolják, teljesen kétségbeesik felesége hűtlensége miatt. »Sohasem szerettem« – éneklő Fülöp, és ez egy csapásra a koncert egyik érzelmi csúcspontjává válik. Hirtelen az egész Verdi-áriafüzér koncepciója kirajzolódik, és meg kell állapítanom, Pape remekül állította össze a műsort. A basszus a legteljesebb érzelmi beleéléssel énekel, fojtott hangjában rendkívüli feszültség van. (...) Érezzük az énekesen, hogy szívügyről van szó, nem egyszerűen »mutató mősorról«, ahogy az egy sztárénekes esetében megszokott. Pape mélyére akar hatolni a zenének, ha csak egy-egy ária erejéig is, fel akarja tárni azokat a karaktereket, akiknek a bőrébe bújjuk. (...) A magyaros vastapsot meghatóva fogadja – mi pedig nem szégyelljük pirosra verni a tenyerünket.”

(Csabai Máté, *Revizoronline.com*)

○ TÁNCZSVIT - BAJÁRI LEVENTE, RADINA DACE
ÉS A DUNA MŰVÉSZEGYÜTTES TÁNCOSAI | Fotó: Nagy Attila

○ A CSODÁLATOS MANDARIN -
SZIGET GÁBOR, BAJÁRI LEVENTE, MEDVE CZ JÓZSEF
Fotó: Nagy Attila

„A Magyar Évad inspirációjára készült, a néptánc és a balett technikáit ötvöző *Táncsvit* harmadik darabként került a közönség elé. Juhász Zsolt Bartók népzenei ihletettségu művét érzékenyen illusztrálta a Duna Művészegyüttes és a Magyar Nemzeti Balett művészei által tolmácsolott tánc-koreográfia, amelynek esszenciája a gondolat: ahogy Bartók a magas művészetbe emelte a népzeneit, éppúgy szerzett létjogosultságot a balett egyenrangú partnereként a néptánc is az Opera színpadán.”

(Szentei Anna, Magyar Demokrata)

„Mindhárom mű karmestere Kovács János volt, aki – mint mindig – kiválóan vezényelt. Jó volt ismét látni a Bartók zenéire megelevenedő történeteket. Mind a balettrepertoár, mind a Bartók-oeuvre gazdagodott a most látott művek által.”

(Földesdy Gabriella, Kláris Újság)

Bartók arcai

Három mű, három koreográfus, háromféle tánctechnika – egy zeneszerző. *A fából faragott királyfi* bemutatójának centenáriumán Frenák Pál a kortárs, Seregi László a klasszikus és Juhász Zsolt, a népi tánc-kultúra jeles képviselője fordította le saját nyelvére az egyik legnagyobb hatású magyar komponista hangjegyeit.

„Frenák Pál *A fából faragott királyfi* című balett bemutatójának százéves évfordulójára, a *Bartók TáncTriptichon* premierjére hathatósan újraálmodta a remekművet. (...) Megsokszorozza a szereplőket. Fából faragott királyfiként például heten is színre lépnek. Megmutatják ennek a gépies, de mégis megelevenedő lénynek a sokarcúságát, és ennyien persze szanaszét is tudnak szakadni, gurulni.

Az a bizonyos meghatározó instrumentum ugyanis ezúttal egy hatalmas, lejtős téglalap, ami mögött trambulínon dobbantva fel lehet tűnni, de le is lehet bukni a mélybe, lecsúszni, lehemperegőzni a testeket visszatükröző és megsokszorozó sima felületen, s nyilván nagy nehézségek árán, fölfelé szaladni.

Így képviselteti magát átvitt értelemben is a fent és a lent, és mint Frenáknál igen gyakran, a szédítő magasság szintén, hiszen egy heveder segítségével, melyen a Tündér, illetve ezúttal tündérek tanyáznak, a levegőbe is emelkednek szereplők, vagy éppen onnan le is taszítatnak. Senki nem hitte, hogy Frenák a hagyományos módon, hatalmas, színes lepellel ábrázolja a jószágos, a Királykisasszonyt és a Királyfit próbára tevő, és végül révbe kalauzoló Tündért. Ez az égi szférában mozgó lény nem szelíden ide-oda lengedezik, tébolyultan, megveszekedett gyorsasággal pörög-forog a levegőben, van, akiket magával ránt, majd visszahoz enged a biztosabb, de közel sem biztos talajra. Káosszal teli, zaklatott világról beszél Frenák, aki a színpad baloldalán,

fehérré meszelt arccal, mint valami bölcs Prospero Shakespeare *A vihar* című művében, megjelenik, és kétségbeesetten, de a dolgokra való rálátással, szemléli azt, ami történik.

A táncosok bedobnak apait-anyait, hihetetlen energiákat hoznak felszínre magukból, nem ritkán szédítő a tempójuk, a pokol legmélyére hatolnak, vagy éppen időlegesen a mennyben járnak, arcukra is kiül az a széles érzelmi amplitúdó, amit átélnek. Szívvel-lélekkel, tehetséggel, hatalmas energiával vannak jelen, csaknem a zsigereiket teszik ki a deszkákra, és ez abszolút hat azokra, akik nem utasítják el maguktól a produkciót. A nézőtéren is sokan tűzbe jönnek, a Kovács János által megrendítően vezényelt, jó formát futó Magyar Állami Operaház Zenekarának hatására is, és lelkesen ünneplik az előadást. (...) A Pest, Buda és Óbuda egyesülésének félévszázados jubileumára született *Táncsvit* a Duna Művészegyüttes közreműködésével, Juhász Zsolt koreográfijával, a néptáncot hozza az Operaház deszkáira. Tizenhét percben üde színfolt, frissen kikeményített, szép jelmezekkel, jó ritmusban.”

(Bóta Gábor, Népszava)

○ A CSODÁLATOS MANDARIN -
BAJÁRI LEVENTE
Fotó: Pályi Zsófia

○ A FÁBÓL FARAGOTT KIRÁLYFI -
VILA RICARDO | Fotó: Pályi Zsófia

○ A CSODÁLATOS MANDARIN -
POPOVA ALESZJA, BAKO MÁTÉ
Fotó: Nagy Attila

○ A FÁBÓL FARAGOTT KIRÁLYFI -
A FRENÁK PÁL TÁRSULAT TÁNCOSAI
Fotó: Nagy Attila

Operaritkaságok

A MagyarFeszt programja a honi operajátszás kezdeteitől napjainkig ívelt. Így fordulhatott elő, hogy az első darabok (Béla futása, Pikkó hertzeg) éppúgy helyet kaptak, mint a legfiatalabb zeneszerzők friss darabjai (A tavasz ébredése, La Violetta). Természetesen a klasszikusok (A bűvös szekrény) sem hiányozhattak a sorból. A lista persze tovább bővül, de ez már egy másik Májusnap zenéje lesz.

„Emlékszem A bűvös szekrény egy régi felvételére, amiben olyan legendás nevek énekeltek, mint Réti József, Gregor József vagy Radnai György. Amikor eszembe jutott néha, mindig az járt a fejemben, hogy ma azért sem valószínű a darab új színrevitele, mert egyszerűen nincs négy olyan kaliberű férfiénekes, akikre a szekrénybe zárt udvarlók négyesét kioszthatnák. Aztán a hozzáértésem – vagy inkább tudálékosságom – megint kapott egy fricskát az élettől. Ugyanis ezt a tüneményes kis vígoperát mégiscsak elővette a ház, és pimaszul egyszerűen oldották meg a nagy-nagy problémát. Nem kerestek szólistákat, nem szerződtek sztárvendéget, hanem az egészet rábízták az operaház kórusára – és jól tették... (...) Az opera így zenedráma

helyett zenés színpadi játékká lett. (...) Erről szólt az ügyes helyszínválasztás is. »KamRaktár«, azaz a díszletraktár egy része az alagsorban. (...) A kórusból előlépett szólóénekesek mind nagyon kellemes meglepetést okoztak. Elsősorban a Zulejkát éneklő Törek Katalin volt kifogástalan. Szép hang, valószínűleg nagyobb térben is elegendő volumen, színpadi játék, egyszóval minden szempontból meggyőző volt. (...)

Különös élmény volt. (...) Ha egy ilyen operát adnak elő ilyen figyelemmel, játékosággal és színvonalon, akkor azért az nagy élmény tud lenni. Mi pedig pontosan az ilyen élményekért szeretünk operába menni.”
(dni, Café Momus.hu)

„1822-ben került színpadra Ruzitska József operája, a Béla futása. Partitúrája, librettója megmaradt, így a mű bemutatójával számíthatjuk hivatalosan a magyar operajátszás kezdetét. Kellemes, könnyen befogadható, hangulatos zene, mely emlékeztet kissé A varázsfuvola muzikájának játékoságára, de verbunkos motívumok is felcsendülnek benne. IV. Béla és a tatárjárás időszakába kanyarodik vissza a történet. (...) A Pikkó hertzeg szintén 13. századi történet szerelemmel, hatalmi harccal, tragédiával. Zenéje szellemes, jól énekelhető. Különösen Laczkó Vass Róbert (Sibuk) alakítása, hangi teljesítménye emelkedett ki.”

(Spangel Péter, Magyar Demokrata)

○ A BŰVÖS SZEKRÉNY - ROSKA DÁNIEL | Fotó: Csibi Szilvia

○ A BŰVÖS SZEKRÉNY | Fotó: Csibi Szilvia

„A magyar repertoár bővítése vitathatatlan érdeme az Operaház elmúlt évadokban megvalósított bemutató dömpingjének: végre van műsorpolitikai szándék a néhány agyonjátszott darab mellett a magyar operakultúra ápolására. (...) A Béla futása bemutatása pedig egyenesen kultúrtörténeti mérföldkönek számít, hiszen dalszínházaink számára sokáig kizárólag Erkel Ferenc jelentette a magyar romantikus operát. (...) Az este második felében Orbán György kortárs darabja, a Pikkó hertzeg hangzott el, ami Chudy

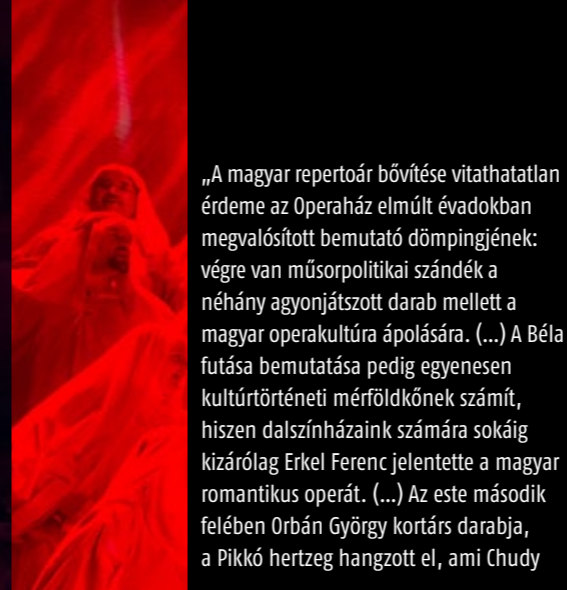
○ A BŰVÖS SZEKRÉNY - ZSIGMOND GÉZA | Fotó: Rákossy Péter

József bécsi magyar zeneszerző, karmester Pikkó Hertzeg és Jutka Perzsi (1793) című művének állít emléket. (...) A két művet Anger Ferenc rendezésében mutatták be, aki szerencsére nem vette túlságosan komolyan a két történetet, hiszen az azokban megnyilatkozó szélsőséges érzelmek, a Béla futása esetében pedig a reformkor haza iránti elköteleződésének megjelenése 2017-ben már inkább megmosolyogtató, mint lelkesítő. (...)

mindkét darabot árnyalatokban színesen, letisztult hangzásvilággal kísérte, az énekar is nívósan szólaltatta meg a Béla futása kórustablóit.”
(Péter Zoltán, Operaportál.hu)

„Az év végi operavizsga első felében, Bella Máté A tavasz ébredése című operájának előadásán számos újszerű, de nagyon pozitív élmény érhetett minket. (...) Solti Árpád La Violetta című alkotását korábban is egy vizsgán láthatta a közönség, így esetében annak örülhetünk, hogy nem lett belőle egyszer játszott mű: a mostani alkalom is azt bizonyította, hogy ennek a szellemes darabnak helye van az operaszínpadon. (...) Mindkét kortárs darab telitalálatnak bizonyult, a növendékek sokoldalú tehetségüket mutathatták meg bennük, és élményt nyújtó produkciót hoztak létre. (...) Ha önmagában nézzük Vajda Gergely karmester és a keze alatt játszó UMZE Kamaraegyüttes művészi produkcióját, akkor is örömmel lelhetünk abban, hogy az operakülönlegességek a jelentős műveknek kijáró megbecsüléssel és a ritkaságokat illető igényességgel szólaltak meg. Akár a Bella-mű drámai erejére, akár a Solti-darab sokszínű stílusjátékára gondolunk, csodálattal adózhatunk a muzikusok teljesítményének. (...) Almási-Tóth András rendezése az új szereplőgárdával is kiválóan működött.”
(Kondor Kata, Opera-Világ.net)

Mindkét darab címszerepét Pataki Adorján keltette életre korrekt énekesi teljesítményrel nyújtva. (...) A férfi énekesek közül figyelemreméltó alakítással örvendeztette meg a közönséget a Béla futásában Kálmánt megformáló Váta Loránd, aki prózai színész létére nemcsak a dialógusokat adta elő hitelesen, nagy érzelmi töltettel, a figurával való maximális érzelmi azonosulással, de szerepe énekes részleteit is sikerült színvonalasan megszólaltatnia. A szintén eredetileg prózai színész, de az utóbbi több mint tíz évben operaénekesként is rendszeresen fellépő Laczkó Vass Róbert a Béla futásában a mongol követ kisebb szerepét interpretálta, aztán az este második felében Sibukként a bemutató egyik legjobb alakítását köszönhetjük neki. Árnyalatokban gazdag basszbaritonja végig kiegyenlítően szólt, miközben rutinosan, magabiztos énektechnikával, jó színészi készségekkel keltette életre a szövegét. A kán szerepében Szilágyi János ismét bebizonyította, hogy jelentős basszus hang birtokosa. (...) A zenekar Selmeczi György vezetésével

○ BÉLA FUTÁSA - DIARRA DÁVID, BARABÁS ZSUZSA, ÁBRAHÁM DÓRA | Fotó: Csibi Szilvia

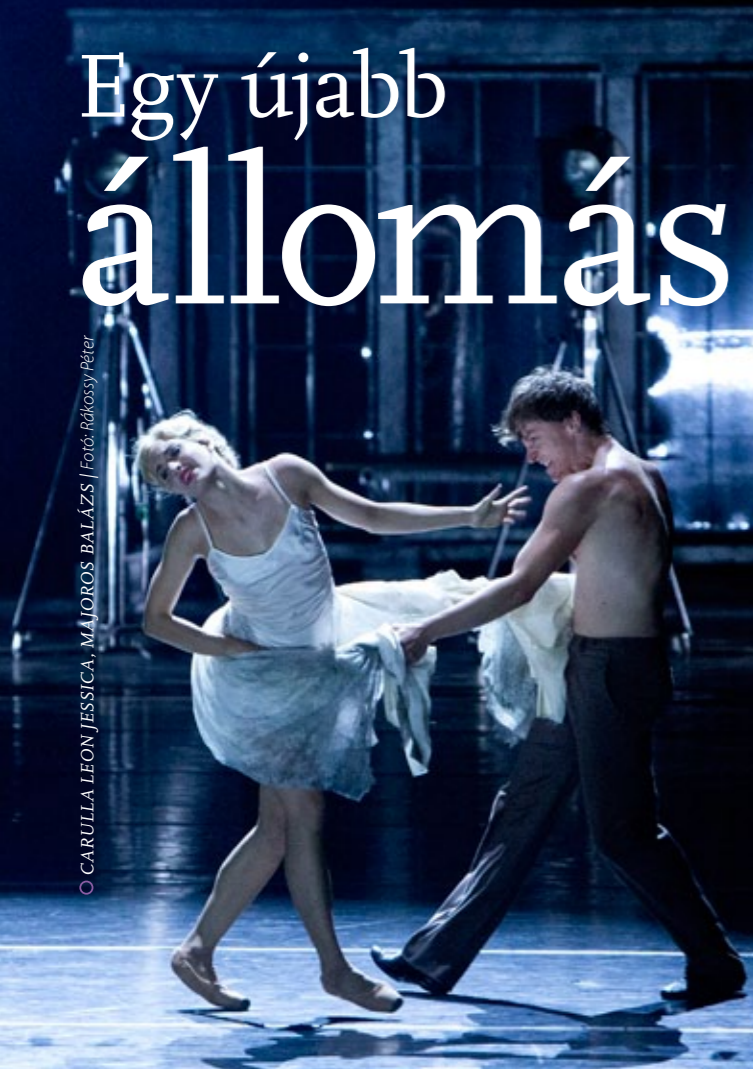

○ BÉLA FUTÁSA - FÜLÖP TÍMEA, VÁTA LORÁND | Fotó: Csibi Szilvia

Egy újabb állomás

© CARULLA LEON JESSICA, MAJOROS BALÁZS | Fotó: Rákossy Péter

„Ez az én *Harmonia caelestisem*” – mondta Dés László zeneszerző *A vágy villamosát* beharangozó sajtóeseményen, utalva ezzel Esterházy Péterre, aki azonos című regényét élete főműveként aposztrofálta. Az Opera vezető balettmesterével, Venekei Mariannával közösen alkotott táncdrámában a Tennessee Williams által megálmodott karakterek pontos definiálása volt az egyik leglényegesebb művészi kérdés.

© RÓNAV ANDRÁS JÓZSEF, FÖLDI LEA | Fotó: Nagy Attila

„Egy balettműnek azonban van egy igen erős támasztéka: a zene! Az Operaházban (és az Erkel Színházban) főleg olyan baletteken szocializálódtunk, amelyek zenéje remekmű, többségük hangversenydarabként is az, hanghordozóról is élvezhető. A dzsesszes zenei világhoz nem értő, azt csupán néhány Gershwin-művön keresztül ismerő, alkalmi élvezőként úgy gondolom, a librettó társszerzője és a koreográfus Venekei Marianna apait-anyait megkapathatt Dés László zeneszerző (és a librettó másik társszerzője) személyében.”
(IVA, *Café Momus*)

© BAJÁRI LEVENTE | Fotó: Nagy Attila

© MAJOROS BALÁZS, CARULLA LEON JESSICA | Fotó: Rákossy Péter

© MAJOROS BALÁZS, FÖLDI LEA | Fotó: Csibi Szilvia

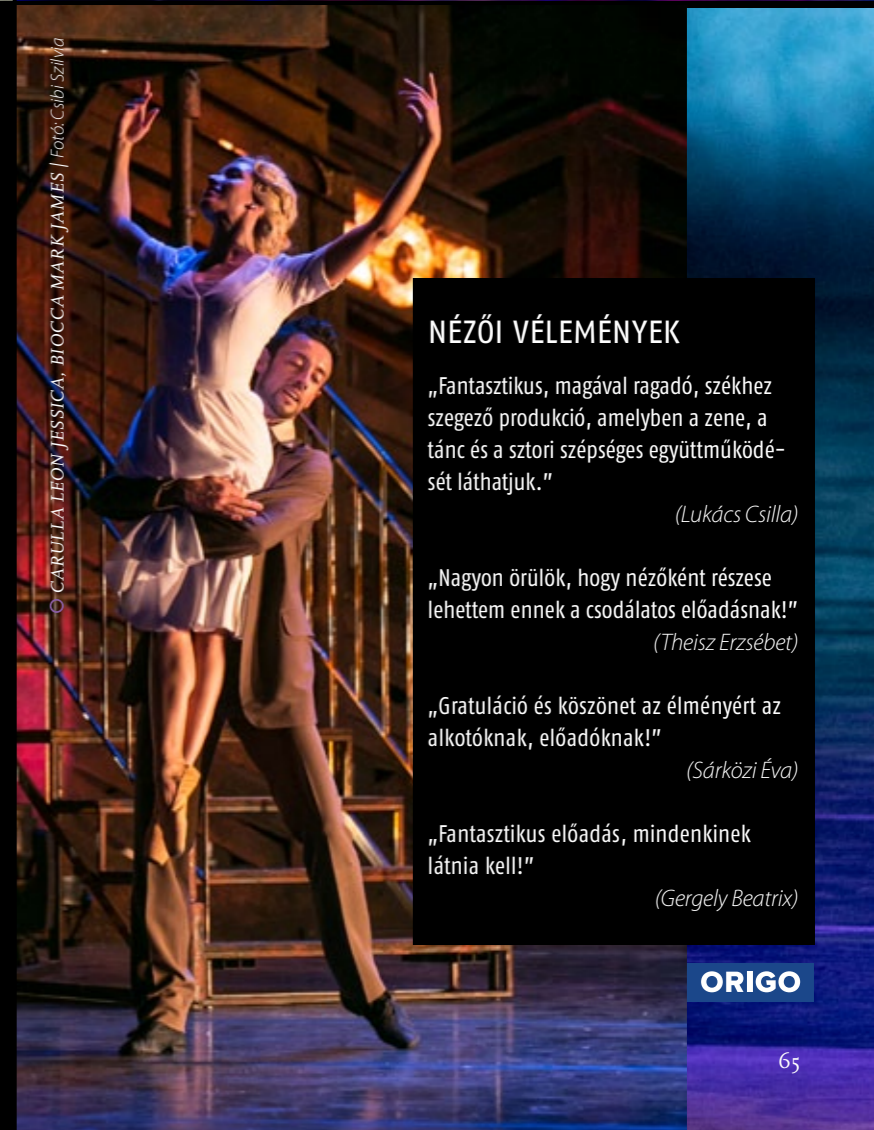
© CARULLA LEON JESSICA ÉS A MAGYAR NEMZETI BALETT TÁNCKARA | Fotó: Rákossy Péter

„George Balanchine híres mondata szerint a tánc nyelvén nehéz elmondani, ha valaki utálja a sógornőjét. Pedig *A vágy villamosa* című drámában ez a vezérfonal: Stanley egyszerre kívánja és gyűlöli Blanche-t. A világpremier, amely egyben Venekei Marianna első munkája a Magyar Nemzeti Balett számára (...) olyan igazgyöngy, amit nem szabad elszalasztani. (...) A balett érdekes részletekkel gazdagítja a drámát azok számára, akik már ismerik a történetet, de követhető annak is, aki nem találkozott még ezzel az alkotással. Venekei Marianna koreográfus és Dés László zeneszerző megtartották a mű részletgazdagságát, így élénken megrajzolódnak a főszereplők, Blanche, Stanley és Stella jellemvonásai. Zöldy Z Gergely díszletei és Bianca Imelda Jeremias jelmezei pedig alapvető fontosságúak az alaphelyzet felvázolásában.

Dés László zenéje egyaránt merit a szimfonikus zenekar és a New Orleans-i big bandek hangzásából. Az egyes szereplők jelenlétét vezérmotívumok nyomatékossítják. A zárójelenet nagyszerű, egyszerre valóságos és brutális. Ha Budapestre jön, ezt az előadást semmiképp se hagyja ki!”
(Katja Vaghi, *Bachtrack.com*)

© CARULLA LEON JESSICA, BIOCCHA MARK JAMES | Fotó: Csibi Szilvia

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Fantasztikus, magával ragadó, székhez szegező produkció, amelyben a zene, a tánc és a sztori szépséges együttműködését láthatjuk.”

(Lukács Csilla)

„Nagyon örülök, hogy nézőként részese lehettem ennek a csodálatos előadásnak!”

(Theisz Erzsébet)

„Gratuláció és köszönet az élményért az alkotóknak, előadóknak!”

(Sárközi Éva)

„Fantasztikus előadás, mindenkinek látnia kell!”

(Gergely Beatrix)

Díjazás és bezárás

Az évad legünnepélyesebb pillanatai közé tartozik, amikor az Opera vezetői átadják az intézmény rangos kitüntéseit. De a legemlékezetesebb momentum a nyári szezonzáró gálaesten mégiscsak az volt, amikor a *Himnusz* erkeli zenéjére lassan leereszkedett a vasküpp, és a művészek elbúcsúztak a felújításra váró nagyszínpadtól.

○ AZ OPERAHÁZ ÉNEKKARA | Fotó: Nagy Attila

○ LÁSZLÓ BOLDIZSÁR | Fotó: Nagy Attila

132. évadát zárta a Magyar Állami Operaház a *Csillagóra Gálaesttel*, amely egyfajta összegzése is volt a 2016/17-es szezonnak, amely során 22 bemutatót, 57 repertoárdarabot, 481 saját nagytermi előadást tekintett meg a rekordszámú, több mint 600 000 fizető néző. 2012 óta ezen az eseményen vehetik át az Opera művészei azokat a díjakat, amelyekkel a vezetőség az aktív szólisták iránti megbecsülését kívánja kifejezni, értékelve tehetségüket és teljesítményüket. Az opera és a balett műfaját egyaránt szimbolizáló, hattyút ábrázoló elismerés egyik kitüntetettje a 2017/18-as évadban Fokanov Anatolij, aki boldogan vette át ezt a „valódi zenei és operai díjat”. Szintén „A Magyar Állami Operaház Kamaraéneke” lett László Boldizsár, aki 2012-ben debütált az intézményben. „Azóta sokat tapasztaltam és szeretnék minél több

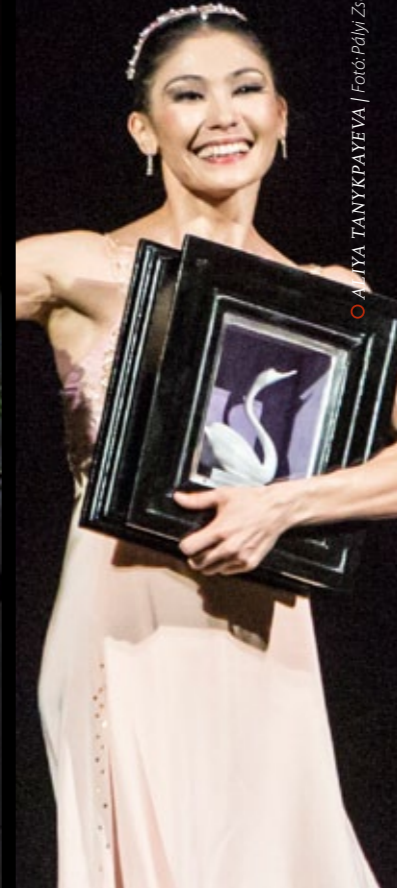
○ FOKANOV ANATOLIJ | Fotó: Nagy Attila

○ H. ZOVÁTHI ALAJOS | Fotó: Nagy Attila

○ ANIYA TANYKPAYEVA | Fotó: Pálvi Zsófia

Balázs klarinétművésze lett, aki megtisztelőnek érezte, hogy szerepelhet az eddigi díjazottak illusztris névsorában. A Márk Tivadar-emlékplakett idei díjazottja Zöldy Z Gergely látványtervező, aki elmondta, hogy az Opera a lehetőségek egész tárházát nyújtja az alkotómunkához, és minden téren nyitottság tapasztalható a fiatalos gondolatok megvalósítására. Az Oláh Gusztáv-emlékplakett Katona Anikó korrepetitoré lett, aki meghatódva vette át az elismerést. A Gela Lajos emlékére alapított plakettet Lengyel Gábor sűgő vehette át, akiről Anger Ferenc művészeti igazgató laudációjában elmondta, hogy szaktudása és lelki nyugalma segítségével a legnehezebb helyzeteken is képes úrrá lenni.

időt ebben a Házban tölteni. Én ide tartozom, és köszönöm, hogy itt énekelhetek!” – mondta a tenor. Ugyancsak kamaraénekesi címmel jutalmazta az Opera vezetése Szvétek László munkásságát, aki az átvételkor hangsúlyozta, hogy „Mi, énekesek vágyunk a díjakra, és jólesik, hogy most én is megkaptam. Igyekszem megszolgálni!” A „Magyar Nemzeti Balett Étoile-ja” (Csillaga) címet a következő évadban Tanykpayeva Aliya első magántáncosnő viselheti, aki nagy örömmel táncol ebben az intézményben. Harmadik éve zenekari művész is részesül az egy évadon át tartó jutalomban, amely kiemelt honoráriummal jár. A „Magyar Állami Operaház Kamaraművésze” címet ez alkalommal Kocsár Balázs főzeneigazgató H. Zováthi Alajos nagybölgőszólam-vezetőnek adta át, aki kiemelte: „Nagyszerű dolog, hogy ilyen fantasztikus zenészekkel és ilyen nagy-

formátumú szólistákkal dolgozhatom együtt”.

A Csillagóra Gálaestet megelőzően az Operaház Székely Bertalan-termében megrendezett, bensőséges hangulatú eseményen adták át az Opera azon hagyományos, évadonként odaítélhető díjait, amelyeket a dalszínház egykori jeles művészeinek és emlékezetes egyéniségeinek emlékére alapítottak. A Székely Mihály-plakettet idén Balatoni Éva vehette át, akit 1991-ben szerződtetett az Opera. „Megérett ez az elismerés, amiért nagyon hálás vagyok!” – emelte ki. A karmestereknek és hangszeres művészeknek adható Ferencsik János-emlékdíjat Juhászné Peták Ágnes, az Opera zenekarának hárfaművésze kapta, aki szülei, férje és gyermekei támogatásáért is köszönetet mondott. A Borsos Miklós által tervezett Komor Vilmos-plakett Romy

○ SZVÉTEK LÁSZLÓ | Fotó: Nagy Attila

„Nem lehetett nem szeretni”

Fotó: Fortepan

Schubert Éva Kossuth-díjas színművésznőt 2017. július 11-én érte a halál. Egykori tanítványa, az Opera főigazgatója, Ókovács Szilveszter az alábbi gondolatokkal tisztelgett emléke előtt.

„Schubert Éva nagy színésznő volt, s mi az ő valódi nagyságát úgy is megtapasztalhattuk, ha fénykorán túl ismertük meg, s színpadon játszani alig láthattuk. Zeneakadémistáknak hat félévnyi színészmesterség járt akkoriban, minden ének szakosnak kötelező tantárgy, de előfordultak kíváncsiságból extrán exhibicionista hangszerekek is minálunk. És jöttek Éva néni miatt is, hisz ő volt a nagy szám, nem mi. Eleve hétfő reggel nyolcra járni a Vörösmarty utcai

Régi Zeneakadémiára... kegyetlenségnek tűnt. De Schubert Éva, aki alsó hangon negyvennel előzött mindannyiunkat, és nemcsak életkorban: Ő már hét ötvenkor lobogott!

Minden hiányzót nagy kedvvel helyettesített, remekül játszott elő, és hatalmas műismeretével mindünk keskeny képességére azonnal darabokat tudott választani, akaratlan zavarba hozva azzal a butuska énekes növen-

SZEGÉNY DANIEL | Fotó: A Vígszínház Archivuma

dékeket, hogy az általa tűnődött művek száz százalékaról fogalmunk se lehetett...

Éva néni orgánuma nem volt alkalmas a sugásra, pláne nem a lelkes sugásra, de azért sugott nekünk, illetve az egész teremnek... Akkor ezt mi kínosan éltük meg, mert szellemileg kicsik voltunk annak belátására, hogy a vizsgákon velünk nem a tökéletes (szövegtudású) színházi előadás lefutása a cél, hanem prózai színpadon, az éneklés nehézségeitől mentesen néhány tehetséges pillanat felvillantása...

Éva néni humora a letűnt polgári világot idézte, a századfordulós darabok atmoszféráját, sokszor az ő jelzőit, főneveit, ígét sem értettük, mert nem beszéltünk ahhoz elég jól magyarul. És Éva néni a legtermészetesebben hívott mindenkit a lakására. Nemcsak a tehetségeset, hanem mindenkit az osztályból. Számára nem volt liebling, partnerként tekintett valamennyiünkre, amivel még az se tudott visszaélni, akinek az intelligenciájából amúgy kifért volna. Nem lehetett nem tisztelni, nem lehetett nem szeretni.

Képes volt operákat fordítani nekünk, tulajdonképpen mindig dolgozott: Hindemith *Oda és vissza* című abszurdját például, énekelhető szöveggel, németből. Piaf könyvét meg franciából, de megrendezte nekünk *A telefon* című Menotti-kisoperát, azt meg angolból... Csoda-e, hogy néha úgy néztünk rá, mint egy ufóra, pláne ha Szekszárdon, a német színházban Mécs Károllyal németül játszottak? Nélküle sosem ismerem meg Karinthy *A nagy drámáiróját*, ami ma is elsőrangú szatírája a Nagy Értelmiségi Celebnek, de csuklóból megoldotta a neves olasz vígjátékokat (például Goldoniét), és szeretettel fordult a magyar „népszínművek” felé: eljátszhattam ugyanazt a szerepet Zilahy *A házasság-szédelgőjében*, mint amit parasztember nagyapám hatvan évvel korábban, zalai kis falujukban...

És Éva néni volt a legnagyobb operafan! Ezért is volt kockázatos felmenni hozzá, lenyűgöző könyvtárszobájába, mert mindig azzal sokkolt minket, milyen előadásokat látott a múlt héten, kiket fedezett fel magának – mi meg újra ott álltunk tudatlanul, leforrázva... És a kistestvért, az operettet is betéve tudta, Egerben, Zalaegerszegen sokszor adtuk elő a teljes estét, amelyet Ő rendezett. És Éva néni éppúgy magvas megjegyzést tudott tenni Domingo

Fotó: A Vígszínház Archivuma

bayreuthi Walkürjéről (merthogy ott volt, ugye), ahogy arról is, hogy az embernek bizonyos cipőkből több párat kéne azonnal vennie, csakhogy ezt mindig elmulasztja. Mert Éva néni rendkívül szórakoztató is volt, s hogyha időnként kiborult rajtunk, utólag azt is jobban értem. Mindent érzelmesen élt meg, egy késést, a passzivitást és a '94-es választási eredményt is...

Tíz évvel később elhívtam községünkbe, a nyilvános beszélgetésen rajongtak érte a helybeliek, utána természetesen fel kellett mennünk hozzá, régi kedvessége és a fűszeres portói bora ugyanúgy ott volt, mint anno...

Előtte nem sokkal láttuk a *Margarida asszony* című kvázi monodrámban az IBS színpadán, ahol mai, merész, nem kis-meg nagyörkönyös színészetet mutatott, hanem hetvenvalahány évesen teljes át-lényegülést – és kétórányi szöveget, tiszta memóriában...

Éva néni végül megbetegedett, de emlékszem, amikor az Erkel újranyitási nyomasztása keretében gálát rendeztünk, hívtam és jött, boldogan integetett a páholyából, örült az énekeseknek, köztük több volt tanítványunk. Amikor pedig 2011 szilveszterén arra kértem, hogy az éjszakai *Denevér* béli felvonásában ő is jelenjen meg Tokody Ilona és Berkes János mellett, nem szégyellte a kerekesszéket, és a nagy vígság, parttalan jókedv közepében elhangzott valami olyas Ady-vers, mint amikor Salome születésnapján Jochanaan feljön a ciszternából a Megváltó ígéretével. Döbbenetes szavalt volt, felejthetetlen, nagycsöndes, nagytapsos. Most is döbbenetesen állunk, a Megváltó ígéretét ugyanúgy bírjuk, és eztán sem feledjük Schubert Évát, Éva nénit, az operaénekesek színművésztét.”

Élményt Minden tekintetben.

Fischer Ádám - Foto © Csaba Szilágyi, Müpa

ÚJÉVI HANGVERSENY

Haydn: A teremtés

Vezényel: Fischer Ádám

A milánói Scala Akadémiai Zenekara, a Magyar Rádió Énekkara

2018. január 1.

mupa.hu

Stratégiai partnerünk

Stratégiai médiapartnereink

PORT.hu

A Müpa támogatója az
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Keresse a Müpa jegypénztárait az Andrásy úton, illetve az Allee,
a Mammut és az Arkád bevásárlóközpontokban, vagy vásároljon online.
További információ: +36 1 555 3300, +36 1 555 3310

150 9001:2000

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

2017 18

október
november

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL

2017. október 1.	Rigoletto Giuseppe Verdi
2017. október 1., 2., 8., 9., 10., 11., 12., 13.	Figaro 2.o Wolfgang Amadeus Mozart
2017. október 3., 4., 5.	Karmesterverseny
2017. október 8., 11., 12., 13., 14., 15.	Székely fonó Kodály Zoltán
2017. október 14.	Mesélő muzsika
2017. október 19., 20., 21., 22., 27.	Nabucco Giuseppe Verdi
2017. október 22.	Zongoraáriák – Lisztzö6
2017. október 28., 29., 31. november 5., 9., 10.	HUGENOTTÁK GIACOMO MEYERBEER
2017. október 30.	Stiffelio Giuseppe Verdi
2017. november 6.	Best of Michael Nyman
2017. november 7.	A Magyar Opera Napja
2017. november 8.	A Nagy Dia Nap
2017. november 11., 12., 19.	Parázsfulolácska Wolfgang Amadeus Mozart
2017. november 11., 12., 16., 17.	Szerelmi bájital Gaetano Donizetti
2017. november 18., 19., 23., 24., 25., 26.	OLASZ NŐ ALGÍRBAN GIOACHINO ROSSINI
2017. november 20.	Szekeres Adrien: 20 év ünnep
2017. november 25., 26., 30.	Traviata Giuseppe Verdi
2017. november 27.	Íphigeneia Auliszban Christoph Willibald Gluck

MÜPA FESZTIVÁL SZÍNHÁZ

2017. október 20., 21., 22.	LOL! (5 TANGÓ, TROIS GNOSSIENNES, BLACK CAKE)
2017. november 15., 16., 17., 25., 26.	KLASSZIK 47°N19°E (TÉMA ÉS VARIÁCIÓK, ETŰDÖK)

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

Giacomo Meyerbeer

A hugenották

Opera öt felvonásban, francia nyelven, magyar és angol felirattal

Szövegíró ▶ **Émile Deschamps, Eugène Scribe**

Díszlettervező ▶ **Horesnyi Balázs**

Koreográfus ▶ **Sebestyén Csaba**

Dramaturg ▶ **Kenesey Judit**

Rendező ▶ **Szikora János**

Jelmeztervező ▶ **Kovács Yvette Alida**

Karigazgató ▶ **Strausz Kálmán**

Karmester ▶ **Oliver von Dohnányi**

Bemutató ▶ 2017. október 28., Erkel Színház | További előadások ▶ 2017. október 29., 31., november 5., 9., 10.

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Médiapartner: **PAPAGENO**

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz